RN - 47
=13242

# ADVIS

VAN DEN

# FISCAAL

VAN DEN

*RAAD DER ASIATISCHE BEZITTINGEN EN ETABLISSEMENTEN,*

MIDSGADERS

## JUSTIFICATOIRE RESOLUTIE

VAN DENZELVEN RAAD,

IN DE ZAAK VAN

## FRANÇOIS VAN BOECKHOLTZ,

GEWEZEN GEZAGHEBBER

VAN BANDA;

*betreffende de overgave van gezegd Gouvernement.*

AMSTERDAM

1802.

KOLONIAAL INSTITUUT
BOEKERIJ VAN HET

92=546.3

CARP

* * *

De zaak van den geweezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ wegens de overgave van *Banda* is te verſchillend beoordeeld geworden, dan dat het niet van aangeleegenheid zijn zoude, daar over meer licht te verſpreiden. — Ik heb, na het inzien der ſtukken daartoe betrekkelijk, geene zwaarigheid gemaakt denzelven als Advocaat te bedienen, en na herhaalde inſtantiën tot justificatie

van

van den Heer VAN BOECKHOLTZ gedaan te hebben, zijn mijne pogingen met eenen gunstigen uitflag bekroond geworden. — De volgende ſtukken zien overeenkomstig het verlangen van den Heer VAN BOECKHOLTZ het licht, en zullen genoegzaam zijn om deszelfs gehouden gedrag in deezen te beoordeelen.

R. CARP.

## *Aan het Departement tot de Indiſche Zaaken.*

Van wegens het Departement tot de Indiſche Zaaken in handen van den Fiscaal MR. H. W. MUNTINGHE, geſteld zijnde de ſtukken relatif de overgave van *Banda* aan den Vijand, door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ, ſpecialijk, om na onpartijdig examen van dezelve het Departement te adviſeeren: „ of hem in het gedrag „ van opgemelden VAN BOECKHOLTZ eenig „ blijk van ſlegte trouw of zulke verregaande na„ latigheid zal zijn voorgekomen, dat daar uit „ actie tegen hem zou geboren kunnen worden, — „ of wel dat 'er naar gronden van recht en bil„ lijkheid nog redenen exteeren, om ten zijnen „ opzichte als nog van effect te doen blijven het „ aanſchrijven door het voormalig Committé tot „ de Oost-Indiſche zaaken aan de Hooge Regee„ ring de dato 9. Maij 1799 en 23. Maart 1800. „ ten opzichte van hem VAN BOECKHOLTZ

„ ingezonden, — zo neen, wat dan in dezen
„ behoord te geſchieden? "

Zo heeft de Ondergetekende de eer, ter voldoening aan welgemelde requiſitie, Ulieden voor te dragen: dat de Stukken relatif de overgave van *Banda* aan den Vijand door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ, met dien ernst en naauwkeurigheid bij hem zijn onderzogt en gewogen, als waar toe hem het grievend verlies alleen, van eene der belangrijkſte bezittingen van Nederland in Indië, genoegzaam moest aanſpooren, en waar toe hij zich op een tijdſtip, waarin de overige behoudene Colonien van den Staat, alle, zoo veel zij zijn, nog ſteeds voor de aanrandingen van denzelven Vijand blijven bloot ſtaan, te ſterker vond verbonden; doch tevens met die onzijdigheid en koelen moede, welke, naar des Ondergetekendes inzien, onaffcheidbaar behooren te zijn van elk rechtskundig onderzoek van zaaken, en welke hij in dezen opzettelijk heeft getracht nimmer uit het oog te verliezen, uit volle overtuiging, dat geene politieke vuës, hoe genaamd, ooit het minſte gewigt moeten hebben in de ſchaal van Juſtitie; dat dus nimmer een voorbeeld van ſtrenge rechtvaardigheid, hoe zeer *politice* dienſtig, de balans tegen den onſchuldigen moet doen overhellen, daar integendeel eene gelijke en onpartijdige adminiſtratie van Juſtitie, een

der eerſte en onbetwistbaarſte rechten is, welke ieder lid der maatſchappij, zig in vergelding zijner natuurlijke onafhanglijkheid, door het maatſchappelijk verdrag heeft verworven, en waar op hij dus eene volkomene aanſpraak kan vestigen; — immers afſtand doende van het recht om over het geoorloofde of ongeoorloofde zijner eigene daden te oordeelen en te beſlisſen, deedt hij zulks niet om zig te onderwerpen aan de willekeur, aan bijzondere inzigten of aan een ongebonden oordeel van anderen, maar om in de *wet* veiligheid en beſcherming, niet alleen tegen alle onrechtvaardige onderneemingen, maar ook een vaste en onwrikbare regel te vinden, ter beſtiering zo wel zijner eigene handelingen, als ter beoordeeling van dezelve door de daar toe geſtelde Machten.

Het is derhalven eene *wettige* beoordeeling zijner daden, waarop ieder lid der maatſchappij een verkregen recht heeft, zo dat geene vreemde inzigten, die buiten de wet zijn, zig zonder laeſie van dit recht, in eene juridicque beoordeeling kunnen mengen.

En de Stukken relatif de overgave van *Banda* aan den Vijand door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ, uit volle overtuiging van de waarheid dezer gronden dan hebbende onderzogt met alle onpartijdigheid en omzigtigheid, welke

men, dien ten gevolge, in eene wel geregelde Maatſchappij verſchuldigd is aan de eer en het welzijn van ieder individu, zo zoude de Ondergetekende thans al terſtond kunnen overgaan tot het geen hem bij Uwlieder requiſitie van den 24. Julij ll. is opgedragen, zo hij het vooraf niet nodig oordeelde Ul. door eene korte notitie te moeten bekend maken met de voornaamſte ſtukken, welke hem betrekkelijk deze zaak zijn in handen geſteld; ten einde Uwlieden in ſtaat te ſtellen den aart en de merites van ieder bijzondere pièçe te kunnen inzien, het beloop der geheele materie te kunnen omvatten, en daar door over de volleedigheid en gegrondheid van het gedaan onderzoek met meer zekerheid te kunnen oordeelen.

Onder de gemelde Stukken bevind zig dan in de eerſte plaats, eene Misſive van de Raad van Policie van *Banda* aan Commisſarisſen Generaal over Nederlands Indië, gedateerd *Banda Neïra* den 9. Maart 1796, houdende: „ dat op den 7. „ dier maand de Engelſche Vloot, beſtaande in „ de Scheepen, welke onder *Malacca* gelegen „ hadden, onder bevel van den Esquader Com- „ mandeur PETER RAINIER onder de kusten „ dier Colonie verſcheenen was;

„ Dat des anderen daags of den 8. die vloot „ was genaderdt, cours houdende op het *Lon-*

„ *thoir-*

„ *thoirſche Canaal;* dat de vloot diverſe ma-
„ noeuvres had gemaakt, dog geen aanval op
„ die plaats durvende onderneemen, zig N. W.
„ had begeven naar het *Zonnegat*, het welk
„ door drie Fregatten was geattacqueerd;

„ Dat die Fregatten wierden afgeſlagen, en af-
„ deinzende zig met de vloot begaven naar *Neï-*
„ *ra*'s agterland;

„ Dat de vijand aldaar, na twee batterijen be-
„ magtigd te hebben, over de 1200 man, zo
„ Militairen als zeevarende Artilleristen &c. met
„ al het nodige tot belegering en beſtorming van
„ een plaats, aan land zette;

„ Dat zig onder deze gelande troupes meede
„ bevonden een Corps Würtembergers, als ook
„ zekere Lieutenant HAUSSMANN, met Artil-
„ leristen en Wegwijzers van *Ambon;*

„ Dat immiddels, tegen alle regels der Mous-
„ ſon, de vijandelijke Scheepen het *Neïraſche*
„ *Canaal* waren binnen gekomen;

„ Dat men toen te gelijkertijd te Land en ter
„ Zee ſtaande geattacqueerd te worden door eene
„ groote magt, waar tegen men niet beſtand
„ was, tot voorkoming van eene totale ruïne,
„ na dewelke men echter tot de overgave zoude
„ hebben moeten treden, zig verpligt had ge-
„ vonden te Capituleeren. "

Gelijk dan ook de Capitulatie zelve bij Misſive

van den 10. Maart 1796. door den Gouverneur VAN BOECKHOLTZ aan Commisfarisfen Generaal wierdt ingezonden, en is dezelve van dezen inhoud:

„ CAPITULATIE *gefloten tusfchen den*
„ *Wel-Ed. Geftr. Heer* PETER RAINIER
„ *Admirael Commandant over het Esqua-*
„ *der van Zijn Groot Brittannifche Majefteit*
„ *over de Expeditie te Land en ter Zee*, —
„ *en den Wel-Ed. Geftr. Heer* FRAN-
„ ÇOIS VAN BOECKHOLTZ, *Gouverneur*,
„ *benevens den Raad van wegens de Door-*
„ *lugtige Nederlandfche Oost-Indifche*
„ *Compagnie te Gouvernemente* Banda *en*
„ *dies onderhorige resforten.*

„ Ter voorkoming van eene totale ruïne,
„ waar mede deeze Plaats en Ingezetenen, zo
„ door de fchaarsheid van levensmiddelen, als de
„ groote magt waar mede de Britfche Vloot voor
„ deeze plaats verfchenen is, gedreigd wierdt,
„ hebben wij na een voorzigtige overweging,
„ en wel bijzonder, om dat wij tegen de grote
„ overmagt niet verders beftand waren, raadfaam
„ geoordeeld om aan te nemen en te accepteeren,
„ der Engelfchen aangebodene Protectie; en wel
„ op de daar bij gedaane beloftens befloten over
„ te geven, de Forten en Hoofdplaats met alle

dies

„ dies onderhorige resſorten, op de navolgende
„ Voorwaarden.

Art. 1.

„ De Ingezetenen, Dienaars, Burgers en al
„ wat onder dit Gouvernement behoord, geene
„ uitgezonderd, zullen blijven in de volle be-
„ zitting hunner goederen en eigendommen.

Art. 2.

„ De Compagnies Dienaars, zo Politicque
„ als Militaire, zullen blijven in de waarnee-
„ ming hunner reſpective qualiteiten en bedie-
„ ningen, in zo verre als zulks tot het admini-
„ ſtreeren van de Juſtitie in Civile zaaken nodig
„ geoordeeld wordt; except de Gebieder alleen
„ zal zijn Ambt niet waarnemen. — Het hoofd-
„ gebied zal door de Engelſchen beſtierd wor-
„ den.

Art. 3.

„ De Militairen zullen continueeren in hunne
„ qualiteiten en ſoldijen, en niemand zal mo-
„ gen gedwongen worden om in Britſchen dienst
„ over te gaan; — het zal aan ieders vrije

„ keuze worden overgelaten om zich in Brit-
„ ſchen dienst te engageeren, dan niet.

Art. 4.

„ De Civile Bedienders zullen gelijkerwijs in
„ hunne qualiteiten en tegenwoordige bezol-
„ ding continueeren; den Gebieder zal zodanige
„ tractementen voor zijne proviſien worden toe-
„ gelegd, als door den Commandeur der Brit-
„ ſche troupes billijk en voldoende zal wor-
„ den geoordeeld.

Art. 5.

„ Den Gebieder of andere Compagnies Die-
„ naars zal gepermitteerd worden om uit de
„ waarneeming hunner diensten te worden ontſla-
„ gen, en na *Batavia* of waar zij goedvinden en
„ gelegenheid zal toelaten, overtegaan."

Kragt welk laatst Artikel der Capitulatie, de Gouverneur VAN BOECKHOLTZ zig na verloop van eenigen tijd naar Batavia hebbende begeven, zo wierd in dato den 31. Julij 1796. door de Commisſariſſen Generael aanſchrijving gedaan aan de Hooge Indiſche Regeering:

„ Dat de geweezen Gezaghebber van *Banda*
„ FRANÇOIS VAN BOECKHOLTZ aangekomen
zijn-

„ zijnde, Zijlieden verwachtten, dat de Hooge
„ Regeering van hem ten ſpoedigſten zoude af-
„ vorderen deszelfs verantwoording, wegens
„ het overgaan van dat Comptoir aan de Engel-
„ ſchen, en dezelve vervolgens nevens hunne
„ Conſideratien aan Commisſarisſen Generaal
„ ſuppediteeren.

Ten gevolge waar van de Gouverneur VAN BOECKHOLTZ bij Reſolutie in Rade van Indie tot verantwoording zijnde geroepen, zo leverde hij op den 12. Augustus daar aanvolgende eene Misſive aan Hoogstdezelve in, daarbij overleggende,

1° Een Schriftuur, onder den titul van *Bandaſche Aanteekeningen*, waarbij hij, zo veel in zijn vermogen was, had bekend geſteld al wat 'er van den 23. December 1795. tot den 11. Maart 1796, was voorgevallen, en welke pièçe, ſchoon eene private Schriftuur van VAN BOECKHOLTZ zijnde, echter in deezen bewijs kan uitleeveren, om dat dezelve of door het eigen aveu van de beſchuldigers van VAN BOECKHOLTZ, of door de beëedigde verklaring van den Secunde VEUGE of door copiëele Reſolutien van den Raad van *Banda*, in alle deelen wordt beveſtigd.

2° Een Copie der nieuws ingerichte Maandelijkſche Lijst van de ſterkte der Militaire

Macht, gedateerd den 1. Maart 1796; waar op echter de koppen der Manſchappen wel bekend ſtonden, maar niet de onbekwaame die wel drie vierde van het getal uitmaakten.

3° Eenige verklaringen betrekking hebbende op omſtandigheden bij het overgaan van *Banda* voorgevallen.

4° Eenige ſecreete Inſtructien tot verder goed beſtuur der Colonie, agter gelaaten aan den Secunde VEUGE, — den Soldij-boekhouder WATERLOO, — en den Equipagemeester VAN DER SLUIJS, (welke pièçes alle gevonden worden onder de Papieren, welke den Ondergeteekenden betrekkelijk deze zaak zijn ter hand geſteld.)

5° Eene kaart van de Defenſie van *Banda* met aanwijzing der Batterijen, als ook de ſpecerij landen daar onder ſorteerende.

6° Een Bundel met Secretarij Papieren bevattende Copie Reſolutien genomen in Rade van Policie van den 1. September tot den 5. Maart 1796, met de daar hij behoorende Perk-Reſolutien: (welke N°. 5 & 6, ſchoon van belang, echter niet voor handen zijn.)

7° Het generaal transport van alle effecten en goederen, die door de daar toe Gecommitteer-

teerden zijn overgegeven en door de Engelſchen overgenomen en getekend; (meede niet voor handen.)

Verzoekende de Gouverneur VAN BOECKHOLTZ bij opgemelde Misſive verder, dat de Hooge Regeering de gementioneerde Stukken gunſtig gelieſde aan te nemen als zijne verantwoording wegens de overgave en directie van *Banda*, hopende daar mede aan derzelver beveelen te hebben voldaan; welke verantwoording en de daartoebehorende Papieren, na bij de bijzondere Leden te zijn rond gelezen en geëxamineerd, op den 30. Augustus 1796. in Rade van Indië dan ook wierdt gebragt in deliberatie; en na in aanmerking te hebben genomen 't geen voor en tegen deze materie was dienende, wierd uit hoofde van die conſideratien geoordeeld de gemelde verantwoording van den gewezen Gezaghebber als voldoende te beſchouwen; — welke conſideratien en beſluit met de daar toe betrekkelijke Papieren vervolgens aan Commisſarisſen Generaal wierden geſuppediteerd, bij Secreete Misſive van de Hooge Regeering in dato 1. September 1796.

Waar op bij Commisſarisſen Generaal, Saturdag den 3. September 1796. eene Reſolutie wierdt geſlagen, van dezen inhoud:

„ Is

„ Is gelezen eene Secreete Misfive van de Hooge Regeering in dato van den 1. deezer, dienende ten geleide van de Verantwoording van den geweezen *Banda's* Gezaghebber FRANÇOIS VAN BOECKHOLTZ en de daar toe gehoorende Papieren, weegens de overgave van dat Gouvernement bij Capitulatie aan de Engelfchen op den 9. Maart laastleden; — waar op gedelibereerd, mitsgaders de voorfchrevene verantwoording en bijlagen geëxamineerd hebbende is goedgevonden en verftaan:

„ 1° Te verklaren, gelijk verklaard wordt bij dezen, dat voornoemde VAN BOECKHOLTZ volgens eed en pligt naar zijn beste weeten heeft gedaan, wat in zijn vermogen is geweest om dat eiland in ftaat van tegenweer te ftellen en tegens den Vijand te verdeedigen.

„ 2° Te approbeeren de fecreete Inftructien door gemelde Gezaghebber nagelaten aan den Secunde VEUGE, den Equipagemeester VAN DER SLUIJS en den Soldij Boekhouder WATERLOO; dog de Hooge Regeering, onder te kennengave van voorfchreevene dispofitie, te informeeren, dat Heeren Commisfarisfen Generaal, aangezien de betrekking waar in deeze dienaaren zich thans bevinden, nog geheel onzeker is, als nog buiten ftaat zijn, om te

„ kun-

„ kunnen disponeren op het geen meergemelde
„ Gezaghebber hun aangaande verder heeft voor-
„ gedragen; dog dat hen echter de verzeekering
„ konde worden gegeeven, dat de goede diens-
„ ten, welke de Vijand hun bij voortduuring
„ mogt toelaten aan de Compagnie te bewijzen,
„ zo ras zich daar toe eene geſchikte geleegen-
„ heid zal opdoen, niet onërkend zullen worden
„ gelaten."

3°. „ Aan meergemelden VAN BOECKHOLTZ
„ tot een blijk van het genoegen van Heeren
„ Commisſarisſen Generaal over de goede di-
„ rectie door hem ten meergemelden Comptoire
„ gehouden, ſpeciaal omtrent den zo zeer ver-
„ vallen ſtaat der perkzaaken, alsmeede om hem
„ te gemoet te komen in de facheuſe omſtandig-
„ heeden, waar in hij zig, met een zwaar huis-
„ houden belast, zonder zijne ſchuld, door de
„ gevolgen van den oorlog komt te bevinden,
„ toe te leggen, gelijk aan hem toegelegd wordt
„ mitsdezen, een Tractement van Ryxdaalders
„ 300 : - : - per maand, ingaande met den dag
„ dat hij van *Banda* is vertrokken; mits zig op
„ *Java* door den Heer Gouverneur aldaar latende
„ emploijeren, het zij tot het opneemen en ga-
„ deſlaan der cultures, of tot zodanige andere
„ eindens, overeenkomſtig met zijne qualiteit,
„ als Zijn Ed. zal oordeelen te ſtrekken tot

„ het

„ het meeſte nut der Compagnie; in hoop dat
„ gelukkiger tijden Hoogstdezelve eerlang in
„ ſtaat mogen ſtellen om hem het zoo wel be-
„ gonnen werk der redreſſen op *Banda* te doen
„ voltooien; in welken gevalle, tot eene ver-
„ dere blijk van het genoegen van welgemelde
„ Hunne Hoog-Edelhedens, aan hem wordt
„ toegezegd, zoo als bij dezen geſchied, de
„ effective qualiteit van Gouverneur." —

Niettegenſtaande welke loffelijke vrijſpraak van Heeren Commisſarisſen Generaal, het goed gedrag van den gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ echter door zeer taxatoire gezegdens en ſchriftuuren, bij ſommige lieden wierdt gecontradiceert; en Commisſarisſen Generaal wel ſpeciaal onderricht zijnde dat de geweezen Fiscaal van *Banda* VAN EYK, welke onlangs te *Batavia* was aangekomen, zich bij verſcheidene gelegenheden openlijk had uitgelaten, als of het Gouvernement van *Banda* door den geweezen Gezaghebber aldaar VAN BOECKHOLTZ, op eene ſchandelijke wijze aan de Engelſchen zoude zijn overgegeeven, en dat hij in ſtaat zoude zijn om zulks aan te toonen, (welke gezegdens hij op de expreſſe afvrage van den Heer Gouverneur Generaal ten ſterkſten had ſtaande gehouden;) — zo vonden Hoogstdezelve goed, bij Misſive van den 18 December 1797. de Hooge

Re-

Regeering aan te ſchrijven: „ om van denzelven „ VAN EYK te requireeren, dat hij binnen den „ tijd van veertien dagen pertinentelijk en in „ geſchrifte zoude hebben op te geven, alles wat „ hem dien aangaande bekend was, met de no- „ dige bewijzen, of die hij in ſtaat zoude zijn „ te produceeren, geſterkt; ten einde vervol- „ gens door Commisſarisſen Generaal daar om- „ trent nader te worden gedisponeerd."

In conformité waar van, gemelde ſchriftelijke opgave in voegen voorzegd, door de Hooge Regeering van den gewezen Fiscaal te *Banda* VAN EYK, zijnde gerequireerd, en door dezen geëxhibeerd, zo wierdt dezelve bij Misſive van den 23 February 1798. door de Hooge Regeering aan Commisſarisſen Generaal ingezonden.

Waarop dan zijnde gedelibereerd, zo wierdt bij Reſolutie van den 3 Maart 1798. bij Commisſarisſen Generaal goedgevonden en verſtaan: „ Dat ten overvloede, uit de voorſchreevene „ ſchriftuuren de voornaamſte poincten van re- „ marque omtrent de defenſie van *Banda* in de „ maand Maart 1796, en hetgeen verder bij die „ gelegenheid aldaar is voorgevallen, zullen „ worden uitgetrokken, en bij Extract dezes ter „ hand geſteld aan den als toen zig te *Batavia* „ bevindende gewezen Secunde te *Banda*, AL- „ BERTUS HENRICUS VEUGE, ten einde de „ Com-

„ Commisſarisſen Generaal ten ſpoedigſten te
„ dienen van Secreet Bericht, op den eed in
„ den aanvang zijner bediening gedaan, wat hem
„ daar van bekend was, en hoedanig dezelve
„ remarques bij hem wierden beſchouwd."

En welke poincten van remarque aan den Ondergeteekenden, uit comparatie der ſtukken, zijn gebleeken, bij Commisſarisſen Generaal te zijn geformeerd, niet alleen uit het ſchriftuur van den geweezen Fiscaal VAN EYK, maar tevens uit een ander geſchrift van denzelven ſtempel van zekeren ELIAS MAZEL, gewezen Secretaris der Policie te *Banda*, zo dat deeze poincten van remarque kunnen geconſidereerd worden als het *fort* en de kern, van al het geen de vereenigde pogingen van deze ſtoute beſchuldigers tot bezwaar van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ hebben kunnen te berde brengen.

Zijnde de aanmerkingen van den Burger DIRK VAN HOGENDORP, over de overgave van *Banda* aan den Vijand, reeds ingevolge Misſive aan de Hooge Regeering van den 30 November 1796, bij Commisſarisſen Generaal beſchouwd als van te weinig ſoliditeit, om eenige verantwoording van VAN BOECKHOLTZ, of bijzondere diſpoſitie van hun kant te requireeren; latende Commisſarisſen Generaal het bij deze Misſive aan de Hoo-

Hooge Regeering geheel over, om daar omtrend zodanig te disponeeren als Zijlieden zouden oordeelen te behoren; en zijnde het daar en boven aan den Ondergetekenden niet voorgekomen, dat in dit geſchrift van VAN HOGENDORP eenige reproche tegens VAN BOECKHOLTZ wordt aangevoerd, welke niet ſtouter of grover door VAN EIJK of MAZEL is voor den dag gebragt.

Deeze poincten van bezwaar dan zijnde ter hand geſteld aan den gewezen Secunde te *Banda* VEUGE en door deezen zeer ſatisfactoir voor VAN BOECKHOLTZ bij Misſive van den 31. Maart 1798. aan Commisſariſen Generaal daar op zijnde bericht, — zo ſchreeven Commisſariſen Generaal na deeze bekomene elucidatiën eene Misſive aan de Hooge Regeering in dato den 6. April 1798; daar bij te kennen gevende, na het ongegronde en hatelijke der beſchuldiging te hebben aangetoond, „ dat naar Hun inzien deeze onbe-
„ wezen ſtellingen en aantijgingen geen de minste
„ twijffel behoorden te verſpreiden over de juist-
„ heid en rechtvaardigheid der beoordeeling, door
„ de Hooge Regeering, na rijpe examinatie van
„ zaaken en op behoorlijke bewijzen gedaan,
„ over het gedrag door meergemelden VAN
„ BOECKHOLTZ in en bij de deſenſie van
„ *Banda* gehouden, nog over de billijkheid der
„ diſpoſitien, welke Zijlieden, gelijkerwijs na

„ een volledig onderzoek en naar aanleiding van
„ de conſideratien der Hooge Regeering, bij
„ aanſchrijven van den 3. September 1796, daar
„ omtrent hadden genomen; keurende daar en
„ boven, onder allegatie van zeer gewigtige re-
„ denen en motiven, ten ſterkſten af het gedrag
„ door den gewezen Bandaſchen Fiscaal VAN
„ EIJK in dezen gehouden, en gelastende hem
„ om bij vervolg zig wel zorgvuldiglijk voor
„ diergelijke te wagten, op poene van ernstiger
„ correctie; voorts de Hooge Regeering gelas-
„ tende, om in zelver voege Hun ongenoegen te
„ betuigen aan den geweezen Secretaris van Po-
„ licie te *Banda* ELIAS MAZEL, wegens het
„ divulgeeren van zijn bovengemeld Schriftuur,
„ met recommendatie om zig insgelijks bij ver-
„ volg van eene diergelijke handelwijze zorg-
„ vuldig te wagten. "

Inmiddels was ook reeds op den 16. Maart 1798. door den Oudgezaghebber VAN BOECKHOLTZ bij Commisſarisſen Generaal een adres gedaan, houdende in ſubſtantie: „ dat de gewe-
„ zen Fiscaal van *Banda* C. A. VAN EIJK veele pa-
„ pieren had overgegeven, waarin op eene kwaad-
„ aartige en lasterlijke wijze wierd voorgedragen
„ als of 'er eenige ſlegte directie in de defenſie van
„ *Banda* had plaats gehad; dat deeze Papieren
„ aanleiding hadden gegeven, dat ſommige perſo-
„ nen,

„ nen, die, noch de omſtandigheden, noch den ſtaat
„ van defenſie van *Banda* kenden, in het denk-
„ beeld waren geraakt, als of 'er wezentlijk eenige
„ kwade trouw bij de defenſie had plaats gehad;
„ dat hij Suppliant zich wel alleen op de recht-
„ vaardigheid zijner zaak, en op de billijke uit-
„ ſpraak bereids daar in gedaan, zoude kunnen
„ verlaten, doch zich echter door dien verre-
„ gaanden blaam zodanig vond getroffen, dat hij
„ het van zijn plicht rekende eerbiedig te ver-
„ zoeken, dat de voorſchreevene ſchriftuuren
„ van meergemelden VAN EIJK aan hem mogten
„ worden afgegeven; ten einde op zodanige
„ poincten, waar bij de ſchrijver eene verkeer-
„ de uitlegging tragt te geven aan zijne gehoudene
„ directie, of die zulks anderzins zouden mo-
„ gen behoeven, de nodige elucidatiën te kun-
„ nen geven. "

Waar op gedelibereerd, en in achting genomen zijnde: „ dat voorſchreevene ſchriftuuren,
„ bij Commisſarisſen Generaal wel geenzins
„ wierden beſchouwd van dien aart, dat voor-
„ noemde VAN BOECKHOLTZ zich op derzel-
„ ver inhoud zoude behoeven of behooren te
„ verantwoorden, doch dat echter het verzoek
„ van den ſuppliant, als uit eene pligtmatige
„ zugt tot conſervatie van zijne eer en goede
„ naam voortſpruijtende, allezins billijk was

 „ en

„ en gepast; en dien ten gevolge zijnde ver-
„ ſtaan, dat aan meergemelden VAN BOECK-
„ HOLTZ extract uit het ſchriftuur van denzel-
„ ven VAN EIJK, met diens bijlagen, voor zo
„ ver dezelve betreffen de defenſie van *Banda*,
„ zoude worden afgegeeven, mitsgaders van het
„ daar bij aangehaalde ſchriftuur van den Secre-
„ taris van Policie te *Banda* ELIAS MAZEL,
„ met vrijheid, om op zodanige poincten, waar
„ bij hij bevinden zoude dat de Schrijvers ge-
„ tracht hadden, zijne daden en bedoelingen in
„ een verkeerd daglicht te plaatſen, aan Commis-
„ ſarisſen Generaal de nodige elucidatien te ſup-
„ pediteeren; " — zo had zulks ten gevolge,
dat meergemelde VAN BOECKHOLTZ zich op
den 29. October 1798. wederom bij misſive aan
Commisſarisſen Generaal addresſeerde, daar bij
eenige details van den ſtaat van defenſie van
*Banda* opgevende, en tevens daar bij, tot nadere
elucidatie van Commisſarisſen Generaal en tot
zijne eigene justificatie, overleggende verſcheide-
ne ſtukken, als *voor eerst*, eene beantwoording
van de ſchriftuuren van VAN EIJK en van MA-
ZEL, beneevens eenige Copie-Reſolutien en
verklaringen dienende tot deſtructie van het daar
bij gepoſeerde; *vervolgens* een replicq op aan-
merkingen van den Heer VAN HOGENDORP,
welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ
giste

giste dat wel onder het oog van Commisſarisſen Generaal en nog verder konden zijn gekomen; *wijders* eenige lijsten van het getal der Forten en Batterijen resſorteerende onder het geheele Gouvernement van *Banda*, van derzelver getal en onderlinge diſtantie op *Neïra*, de *Goenong Api* en het voorland van *Lonthoir*, en van het getal en de zwaarte van het geſchut, 't welk op ieder van dezelve geplaatst was; en *eindelijk* een pièçe, welke als van het grootst belang in deze materie moet worden beſchouwd: *Bedenkingen*, namentlijk, *omtrent den ſtaat van defenſie der Provintie* Banda *in 't algemeen, en in het bijzonder die van het Eiland* Neïra, *waar op de Hoofdplaats is gelegen; door de Heeren* J. O. VAILLANT, C. A. VERHEULL, *en* J. S. L. GRAVESTEIN, *Lt. Colonellen ten dienste van Hare Hoog Mogende en Commisſarisſen van wegen dezelve in Indien in den Jaare* 1791.

Ondertusſchen na dat deze zaak, invoege voorſchreeven, in Indiën was afgehandeld, waren alhier bij het voormalig Committé tot de Oost-Indiſche zaaken, van meer dan ééne zijde, ongunſtige informatien omtrent den gewezen Gezaghebber van *Banda* ingekomen, en wel bijzonder eene rechtſtreekſche beſchuldiging door den Reſident van *Sourabaija* VAN HOGENDORP, (beſtaande echter, zo ver het den Ondergetekenden

heeft kunnen geblijken, blootelijk in zijne meergemelde aanteekeningen omtrent de overgave van deze Colonie;) welke ongunstige informatien aanleiding gaven tot het aanschrijven van voormeld Committé in dato den 9. Mai 1799. en 23. Maart 1800. aan de Hooge Regeering ingezonden, waar van den inhoud Ulieden genoegzaam bekend is, en ten gevolge waar van de geweezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ wierd gepriveerd van het effect van zodanige uitspraak, als op den 30. Augustus 1796, in Rade van Indië in zijne zaak was gevallen; alsmeede van alle verdere dispositien, welke Commissarissen Generaal bij Resolutie van den 3. September daar aan volgende ten zijnen faveure hadden genomen; heen ter tijd hij zich op eene voldoende wijze en tot genoegen van voorschreeven Committé zoude hebben verantwoord; wordende omtrent het een en ander van de Hooge Regeering gerequireerd nader bericht en elucidatiën.

Zo als daar op bij missive van Generaal en Raden van den 29. Julij 1800, dan ook bericht wierd in dezer voege: „ dat de order vervat in „ de aanschrijving van het Committé van den „ 9. Mai 1799, inzonderheid applicabel was ge„ maakt tot den gewezen Gezaghebber van *Ban*„ *da* VAN BOECKHOLTZ, die zedert hij in „ 1797. in Commissie naar *Banjermasing* was

„ ge-

„ gebruikt geweest, in geen dienst meer was
„ geëmploijeerd geworden; schoon hij ook die
„ Commissie tot bijzonder genoegen van Com-
„ missarissen Generaal en van de Hooge Regee-
„ ring had volbragt, en ook ander nut van de-
„ zelve zou kunnen worden getrokken; — dat zij
„ Generaal en Raden echter betuigen moes-
„ ten onkundig te zijn, waarin de ongun-
„ stige informatiën bestonden, welke van meer
„ dan ééne zijde tegens gemelden VAN BOECK-
„ HOLTZ zouden zijn ingekomen; — dat het hen
„ dus ook niet wel doenlijk was conform het
„ verlangen van het Committé dienaangaande
„ eenige elucidatien te kunnen geven; — en be-
„ trekkelijk de regtstreeksche beschuldiging, die
„ door den geweezen Gezaghebber te *Soura-*
„ *baija* VAN HOGENDORP tegens denzelven
„ was ingebragt, konden zij eenlijk avanceeren,
„ dat aldaar een gelijk papier onder de gemeen-
„ te had gerouleerd, als zijlieden presumeerden
„ zodanige beschuldiging tegens hem te heb-
„ ben ingehouden; dan dat zij toen vermeend
„ hadden, daar op geene reflectie te mogen slaan,
„ uit hoofde het zelve te veele kenmerken droeg
„ van eene verregaande eenzijdigheid; en uit de
„ pen was voortgevloeid van iemand, die geene
„ de minste locaale kennis bezat van *Banda.*"

Inmiddels wierd ook reeds op den 30. Junij

1800. door Mr. REINHARD CARP, als zijnde gechargeerd met de zaaken van den gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, bij den Raad der Asiatische Bezittingen eene Missive of Memorie van deszelfs principaal ingediend, houdende eene verantwoording van gemelden VAN BOECKHOLTZ aan den Raad, en strekkende ten verzoeke, „ dat ten zijnen opzigte mogt wor„ den opgeheven de aanschrijving van het voor„ malig Committé, waar bij in den dienst der „ Maatschappij inëmploijabel waren verklaard, „ de bedienden die van veroverde plaatsen over„ kwamen, voor en al eer zij zich behoorlijk „ wegens de overgave van die bezittingen zou„ den hebben verantwoord;" waar op bij Resolutie van den 28. Augustus 1800. door den Raad in diervoege wierd gedisponeerd; „ dat de zaak „ van F. VAN BOECKHOLTZ zoude worden „ gehouden in advis, tot tijd en wijle deszelfs „ gedrag bij de overgave van *Banda* nader zoude „ zijn geëxamineerd;" — waar op door denzelven Mr. REINHARD CARP in zijne qualiteit als voren, wederom bij den Raad zijnde gerequestreerd, ten fine van eene spoedige afdoening dezer zaak, zoo wierd dezelve bij Resolutie van den 26. Januarij 1801. gesteld in handen van het *Departement tot de Indische zaaken* om te dienen van consideratien en advis.

En

En hier mede dan, hoe langwijlig zulks ook moge ſchijnen, acht echter de Ondergetekende zo kort en ſuccinct als in eene vrij diffuſe en met onderſcheidene incidenten vervulde materie, mogelijk was, Ulieden een preälabel verſlag te hebben gedaan van deszelfs afloop en tegenwoordigen ſtaat, zo als die uit de differente ſtukken daar toe betrekkelijk kan worden opgemaakt, om thans te kunnen treden tot eene meer rechtſtreekſche behandeling van dat geene, het welk hem bij Uwlieder requiſitie van den 24. Julij ll. is opgedragen.

Waar toe dan overgaande, zo zal de Ondergetekende *in de eerſte plaats* in conſideratie neemen: *of na onpartijdig examen der bovengementioneerde ſtukken, eenig blijk van ſlegte trouw of zulke verregaande nalatigheid in het gedrag van den gewezen Gezaghebber* VAN BOECKHOLTZ *bij de overgave van* Banda *aan den Vijand, voorhanden zij, dat daar uit actie tegen hem zoude kunnen geboren worden?*"

En daar het den Ondergetekenden is voorgekomen, dat de gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ bij de overgave deezer Colonie aan den Vijand, door ſlegte trouw of nalatigheid op zeer verſchillende wijzen zoude hebben kunnen misdrijven, en wel voornamentlijk, of in de *preparatifs tot de defenſie*, of in *de defenſie zelve*,

of in *de wijze van overgave*, dat is, in de Capitulatie; — zo zal de Ondergetekende het gedrag van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, uit deze drie verſchillende oogpoincten beſchouwd, in dezen tot een poinct van onderzoek ſtellen.

I. Wat dan het eerſte betreft, *de preparatifs* namelijk *tot de defenſie*, zo zal het de vraag zijn, of VAN BOECKHOLTZ, in achting genomen zijnde den tijd, welke hij daar toe konde beſteeden, en de verdere middelen welke hij daar toe in handen had, werkelijk, door het aanleggen van batterijen, daar ter plaatſe waar zulks vereischt wierd; door het repareeren der reeds exteerende, die van nut waren; door het plaatſen van geſchut op dezelve; door het geeven der nodige orders om het zelve met effect te doen werken; door het vermeerderen en oeffenen zijner manſchap, naar gelang van omſtandigheden; — dat geene heeft gepraesteerd, het welke naar recht en billijkheid van hem konde worden gevorderd, om de hem toebetrouwde Colonie, in een' kragtdadigen ſtaat van tegenweer te ſtellen.

Dan, daar het ter beoordeeling van dit poinct zo wel, als van deze geheele materie, niet alleen aankomt, op eene bloote kennis van het geen door VAN BOECKHOLTZ verrigt is, maar veel meer, gelijk het een ieder moet in het oog lopen, op zodanige locaale en militaire kundigheden

heden, als waar door men over de gepastheid en nuttigheid van het door VAN BOECKHOLTZ verrichtte eerst in staat kan zijn te beslisfen, zo wil de Ondergetekende niet ontveinfen met bijzonder genoegen onder de hem ter hand gestelde stukken te hebben gevonden de *Bedenkingen van de militaire Commisfie van de Heeren* VERHEULL, VAILLANT *en* GRAVESTEIN, *over den staat van defenfie van de Provincie Banda, en deszelfs Hoofdplaats Neïra;* want daar bij deeze *Bedenkingen* niet alleen wordt opgegeeven de actueele staat van defenfie der Colonie ten tijde van deze Commisfie, maar tevens een plan, waarna dezelve bij eenen eventueelen vijandlijken aanval zoude behoren te worden verbeterd; — zo wierd door deeze pièçe, voortgevloeid uit de boezem eener Commisfie, wiens gezag en onpartijdigheid in deeze materie buiten het bereik staat van alle contradictie, den Ondergeteekenden, als 't ware, een leidraad in de hand gegeeven, welke hij met volkomen veiligheid konde volgen, in het onderzoeken en beoordeelen der verrichtingen van VAN BOECKHOLTZ in dezen, en waar na hij tevens het gegronde of ongegronde der tegens hem ingebragte beschuldigingen gemakkelijk konde opspooren.

Gaarne zoude de Ondergetekende gewenscht hebben bij deze Notulen der Militaire Commisfie

ſie te hebben kunnen voegen een Kaart van defenſie van *Banda*, met aanwijzing der Batterijen, zo als dezelve, onder andere ſtukken, tot zijne verantwoording, door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op den 12. Augustus 1796. aan Gouverneur en Raden van Indie is overgegeven, en waaruit men dus met één opſlag van het oog zoude hebben kunnen zien, in hoe verre hij zich naar de denkbeelden van meergemelde Commisſie hadde gedragen.

Het gemis van deeze Kaart, onder de ſtukken niet ervindelijk, zou men te vergeefsch trachten te ſuppleeren door de kaarten van het Gouvernement *Banda*, bij den Raad voor handen, daar dezelve, als merkelijk defectueus en onvolledig moeten worden beſchouwd; — op de volledigſte van dezelve, (welke de Ondergetekende de eer heeft hier nevens te exhibeeren,) vindt men zelfs de naamen niet der drie Canaalen waar door de Rheede van *Neïra* moet worden bevaren; zo dat men zich te vergeefsch op dezelve zou zoeken te oriënteren, wanneer in de ſtukken van een *Zonnegat* of van een *Lonthoirsch Canaal* wordt melding gemaakt, veel min vindt men op dezelve de onderlinge ligging der *Bandaſche Eilanden* naauwkeurig getekend, noch ook de waare richting van het *Cilamſche Canaal*; waar van echter de bevaarbaarheid in de westelijke mous-

ſons

ſons iets afdoet, om den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in zijn gedrag te culpeeren of te disculpeeren; en daar en boven is het beſtek van dezelve zo klein, dat men met geene mogelijkheid de poſitie der differente Forten en Batterijën, die alleen op *Neïra*, de *Goenong Api* en *Lonthoir* niet minder dan twintig in getal waren, zoude kunnen uitvondig maken.

De Ondergetekende zou zig derhalven hebben moeten vergenoegen met het geen hij omtrent de ligging der *Bandaſche Eilanden*, de verdeeling der Sterktens en Batterijën op dezelve, en de Canalen en Baaijen die hen van elkander ſcheiden, en waar door de Hoofdplaats toeganglijk is, uit de ſtukken en papieren tot deze zaak gehoorende, hoogstwaarſchijnlijk hadde kunnen opmaken, zo hem niet in het werk van den Heer VALENTYN, *Oud en Nieuw Oost Indië* III. *D.* II. *Stuk*, eene Kaart van deeze Eilanden was voorgekomen, welke hij als zeer dienſtig in dezen, de vrijheid neemt, hier bij tot Uwlieder elucidatie overteleggen.

Want de Ondergetekende uit de ſtukken zelve hebbende nagegaan, hoe de vijandelijke vloot op de kusten dezer Colonie verſchijnende, van onder de Eilanden *Rhun* en *Ay*, rechtſtreeks cours hieldt op het Gat van *Lonthoir*, en vervolgens het zelve niet durvende aandoen, zich N. W. om de *Goenong Api*, begaf naar het

*Zon-*

*Zonnegat*, waar op zij eene vrugteloose attacque hebbende ondernomen, zich verders voor de wind liet afzakken naar *Neïra's* agterland, waar zij de troupes aan land zettede, en zo doende kwam voor het *Cilamsche Gat*, wanneer de wind tegens de regels der mousons lopende naar het N. O., de vijandelijke vloot dit Canaal voor de wind binnen liep; — zo vond de Ondergetekende deze *posita*, bij inspectie der Kaart van VALENTYN, zodanig klaar en begrijpelijk gemaakt, dat hem geen de minste twijffel konde overblijven, omtrent de waarheid en naauwkeurigheid, waar meede de differente Canaalen en de ligging der Eilanden, op dezelve geteekend is.

En deeze ligging der Eilanden met de richting der Canaalen ééns zijnde bepaald, en uit de stukken verder genoegzaam consteerende, welke versterkingen tot defensie van ieder dier Canaalen, 't zij op *Neïra*, de *Goenong Api*, of *Lonthoir* waren opgeworpen, — heeft de Ondergeteekende vermeend, daar het beste der Kaart zulks toeliet, met vrij groote zekerheid op dezelve te kunnen aanwijzen, de voornaamste werken, waar door de Gouverneur VAN BOECKHOLTZ getracht heeft deeze Colonie in staat van tegenweer te brengen; gelijk daar toe dan dienen zal de korte tabelle *sub litteris a. b. c. &c.*, in margine van de gemelde Kaart geplaatst.

En

En door deeze kaart dan, zo veel mogelijk, hebbende geſuppleert 't geen tot de locaale kennis nodig was, zo zal de Ondergetekende thans voortgaan om, naar aanleiding van de *Bedenkingen der Militaire Commisſie*, te onderzoeken, of VAN BOECKHOLTZ in de preparatifs tot de defenſie, naar eed en plicht, wat in zijn vermogen was hebbe aangewend, dan wel of in dit opzicht eenig blijk van ſlegte trouw of verregaande nalatigheid in zijn gedrag voorhanden zij?

De Militaire Commisſie nu wil §. 1. van hare *Bedenkingen*, dat men het Gouvernement *Banda* met betrekking tot den ſtaat van deszelfs defenſie in drieën verdeele, als:

*Eerſtelijk*, in zo verre dezelve *de Zuid-Ooster* en *Zuid-Wester Eilanden* betreft.

*Ten tweeden*, in die van de nabij *Neïra* gelegene Eilanden *Lonthoir*, *Goenong Api*, *Poelo Ay*, *Rhun* & *Roſingain*.

*Ten derden*, in die van het Eiland *Neïra* of *de Hoofd-plaats*.

Wat aangaat het eerſte point, zoo komen de afgelegene *Zuid-ooster* en *Zuid-wester Eilanden* in deezen in geen aanſchouw, als voor zoo verre dezelve niet geheel buiten opzigt hebbende kunnen worden gelaten, derzelver bezetting noodwendig heeft moeten ſtrekken tot vermindering der manſchap, welke tot verſterking

der

der Hoofdplaats en de daar om liggende Eilanden anderzins hadden kunnen worden geëmploijeerd.

Met betrekking tot het tweede point is de Commisſie van gevoelen §. 2.: dat *Roſingain* een Buiten-Post is, waar van de posſesſie niet kan worden behouden, dan door de geen die meester van de Hoofd-plaats is, het welk ook teegen geene attacque van eene Europeeſche Natie zoude kunnen verdedigd worden, en waarop men zig derhalven ſlegts behoorde te kunnen handhaven tegens de invaſiën van inlandſche zwervende rovers, indien deze onderneemen mogten om de daar geplaatſte banditen in vrijheid te ſtellen.

Conform welke intentie der Militaire Commisſie de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in zijne marginale aanteekeningen opgeeft, dat de bezetting van *Roſingain* is afgenomen, en dat aldaar niet meer zijn gelaten dan twee à drie oude caducque lieden om de vlag te heisſen en posſesſie te houden; 't welk echter moet geſchied zijn na den eerſten Maart 1796. dewijl 't den Ondergetekenden uit de maandelijkſche lijst der ſterkte van de Infanterie van dien datum gebleken is, dat als toen nog de bezetting van die post beſtond uit agt man, welke echter waarſchijnlijk op drie invalides zijn gereduceerd, op

den-

denzelfden tijd dat de banditen, waar van *Rosingain* een receptable plagt te wezen, van die plaats zijn geremoveert, en op *Neïra* overgebragt om tot het vervoeren van 't canon en andere militaire diensten te worden geëmploijeerd; blijkens de *Bandasche* aanteekeningen en het berigt van den Secunde VEUGE. Weshalven de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, met betrekking tot *Rosingain*, moet worden gerekend volkomen aan het plan van de Militaire Commissie te hebben voldaan, gelijk meede omtrent *Poelo Rhun*, 't welk de Militaire Commissie, als reeds sedert lang verlaten zijnde, met stilzwijgen voorbij gaat.

Aangaande *Poelo Aij* wordt door de Commissie aangemerkt, §§. 4, 5, 6. en 7. van haare *Bedenkingen*, dat het Casteel *Revensie* op het zelve, eene kleine vijfhoek is, niet bestand tegen attacques van Europeërs, en 't welk tot desselfs defensie meerder manschappen vereischt, dan men (in 't oog houdende het zwakke Guarnisoen voor de Provincie *Banda*,) derwaarts zoude kunnen detacheeren, doch 't welk nog in een vrij goeden staat zijnde echter diende te worden geconserveerd, tot afweering eener inlandsche stroperij.

Dit Fort dus, naar inzien der Militaire Commissie, moetende worden geconserveerd, zo kan zeker de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ

niet worden gehouden deze intentie te zijn te buiten gegaan, door op het zelve te plaatzen eene bezetting van vier Artilleristen en twee en twintig man Infanterij, waar van ook nog een klein gedeelte op *Poelo Rhun* zal zijn gedetacheerd geweest, blijkens de maandelijkſche lijst van den 1. Maart 1796; te meer daar het eiland *Aij*, een der vrugtbaarſten der *Bandaſche* eilanden, en een rijken oogst van ſpecerijen opleverende, bij eene totale verlating waarſchijnlijk in het geval zoude zijn gebragt, om, of door een ſtroopende partij te worden vernield, of door eene enkele ſchuit vijandelijk volk, welke reeds bij de eerſte apparitie van een Engelsch Schip in de maand Februarij 1796, aldaar tenteerde aan wal te komen, te worden weggenomen; waar door dan ook een aanzienlijk getal nuttige ingezetenen, verdeeld op niet minder dan zeventien Perken, terſtond zoude zijn gepriveerd van die protectie voor hunne perſoonen en eigendommen, welke geen Gouvernement zijnen ingezetenen, behalven *in caſu extremae neceſſitatis*, vermag te onthouden; waarom dan ook de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op goede gronden kan hebben geoordeeld, op ſpeciaal verzoek der Perkeniers daar toe aan hem gedaan, voorſchreeven militair Commando aen deeze plaats te kunnen en te moeten accordeeren.

Schoon

Schoon de Ondergetekende van den anderen kant niet wil ontveinſen, dat een genie, meer geheel militair en de burgerlijke plichten minder hoog ſchattende, zich ten deezen opzichte mogelijk met meer rigueur zoude hebben vastgehouden aan het geen de Militaire Commisſie, §. 5. van haare *Bedenkingen*, voordraagt in deeze woorden: „ Ingevalle van eene attacque op deeze Pro„ vintie, zoude men dit eiland (te weeten *Poe„ lo Aij*,) als verlooren moeten aanmerken, al„ thans het zoude als roekeloos moeten geacht „ worden om tot de defenſie van het zelve eenig „ volk te willen opofferen, alzo zulks niet dan „ tot nadeel der algemeene Provintie zoude kun„ nen ſtrekken. "

Dan de Ondergetekende moet herhalen, dat het niet dan in den uiterſten nood was, en bij een' werkelijken aanval en dreigend gevaar voor de geheele Provintie, dat de Gezaghebber de beſcherming, aan dit gedeelte van zijn Gouvernement, vermogt te onttrekken en deszelfs inwooners geheel aan hun noodlot over te laten; gelijk dan ook in 't vervolg zal blijken, dat het onmiddelijk gevaar voor de *Hoofd plaats* daar zijnde, de vijandelijke vloot het *Zonnegat* gepaſſeert zijnde, en eene landing dreigende, de bezetting van *Poelo Aij* met deszelfs Commandant terſtond is gerevoceerd.

'Er is dus ook hier geen ſchijn van ſlegte trouw in het gedrag van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ te vinden; het zoude zelfs onbillijk zijn denzelven van het ligtst verzuim in deezen te willen beſchuldigen, daar toch de Militaire Commisſie, ſchoon het roekeloos achtende deze post tegens een Europeeſche macht te willen verdedigen, tevens van oordeel is, dat dezelve tot de door haar opgegeven eindens behoorde te worden geconſerveerd, en de aldaar geplaatſte manſchappen zeker niet meer als toereikend tot die eindens kunnen worden beſchouwd, en daarenboven de innerlijke waarde van dit eiland en het ſpeciaal verzoek der Perkeniers genoegzaam aantoonen, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ met de zuiverſte inzigten en naar zijn beste weeten heeft gehandelt.

En dit zo zijnde, oordeeld de Ondergetekende, dat alhier zeer applicabel kan gemaakt worden de reflectie van Commisſarisſen Generaal, voorkomende in hunne Misſive aan de Hooge Regeering van den 6. April 1798. „ Dat het " namelijk „ de onredelijkheid zelve zoude zijn, om „ de daaden van Hoofd-gebieders van 's Com„ pagnies bezittingen, wanneer zij geen Inge„ nieurs of militaire Bevelhebbers tevens van „ profesſie zijn, in diergelijke gevallen te willen „ beoordeelen naar de regels der tot zo een

„ groo-

„ groote trap van volkomenheid gebragte kunst
„ van den Oorlog, daar alles wat men van hun
„ vergen kan hierin beſtaat, dat zij als mannen
„ van eer en na hun beste weeten handelen, zo
„ dat alleen onverſchoonlijke verzuimen, welke
„ zij hadden kunnen voorkomen, na de kennis
„ die zij bezitten, of opzetteljke verwaarloo-
„ zing van plicht, de zodanigen berisping-
„ waardig en ſtraffchuldig kunnen maken."

Van *Poelo Aij* gaat de Militaire Commisſie over tot het eiland *Lonthoir*, waar omtrent §. 8. wordt gepoſeerd, dat het zelve, ſchoon onder de buitenposten kunnende worden geſteld, eene bijzondere aandagt verdiend ten opzigte van deszelfs defenſie, uit hoofde van den invloed, die deze op het behoud der *Hoofd-plaats* moet hebben.

En dezen invloed op het behoud der *Hoofdplaats*, ſchijnen Commisſarisſen te ſtellen; *voor eerst*, om dat het *Lonthoirſche Canaal* (de voornaame toegang tot de *Hoofd-plaats*,) is begreepen tusſchen den Noord-westelijken hoek van dit eiland, en de Zuid-zijde van de *Goenong Api*; en, *ten tweede*, om dat onder *Lonthoir*, tusſchen *Combre* en *Bejauw*, een even goede rheede als voor *Neïra* zelve, gevonden wordt, op welke de Schepen buiten 't geſchut van *Neïra* kunnen ankeren, en zich van verſchillende be-

nodigdheden, althans van een' ruimen voorraad van brandhout en water kunnen voorzien; welke rheede dus eene allernadeeligſte omſtandigheid voor de defenſie der *Hoofd-plaats* opleverd, dewijl een Vijand zich van dezelve bedienen kan, om de nodige toebereidſelen tot den aanval te maken, en de bekwaame afſtand hem in ſtaat ſtelt om alle onze beweegingen te kunnen gadeſlaan, en zich van een gunstig oogenblik te bedienen, ter volvoering van zijne beraamde maatreegelen.

Ingevolge welk voorſtel der Militaire Commisſie de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ het noodzakelijk heeft geoordeeld, om op *Combre* eene batterij van vier ſtukken van 18 pond (de *Nootenburg* genaamd,) te doen opwerpen, om ingeval de Vijand het *Lonthoirſche Canaal* forceerde of een ander Canaal binnen kwam, en zich voor het geſchut van *Neïra* daar heen retireerde, geſtuit te kunnen worden, en verder de oude batterij de *Burgerwagt*, op het westelijk uiteinde van dit eiland tegen over het *Lonthoirſche Canaal* te doen vernieuwen, en zodanig interichten, dat dezelve met zes ſtukken van 18. pond tegenſtand konde bieden.

Waar uit dus ook blijkt dat dezelve zich in de verſterking van dit eiland, niet naar eigendunkelijke plans of verkeerde inzichten, maar ſtiptelijk

lijk overeenkomſtig het voorſtel van meergemelde Commisſie heeft gedragen.

Van *Lonthoir* gaat de Commisſie in haare *Bedenkingen* over tot de *Goening Api*, waaromtrent wordt voorgedragen, dat de zich op dit eiland bevindende batterij *Kijk in de Pot*, en aldaar geplaatst ter verdediging van den inkomst door het *Lonthoirſche gat*, door het uitwerpſel van den brandenden berg geheel zijnde gemasqueerd en buiten effect geſteld, dezelve dierhalven ook niet konde geacht worden genoegzaam tot deze oogmerken te kunnen dienen, te meer daar deszelfs circulaire gedaante, een der onvolmaaktſte was tot defenſie van eene paſſage; weshalven het nodig zoude zijn eene andere bekwame batterij op de daar toe best geſchiktſte plaats aan te leggen, welke de Commisſie voorkwam te zijn in de nabijheid van de tegenswoordige, doch zo veel verder na buiten als het terrein zoude toelaten, om vrijer te weezen van den verbranden hoek; zijnde de Commisſie verder van meening dat het misſchien niet ondoenlijk zoude zijn, althans dat het behoorde geprobeert te worden, om den verbranden hoek zo verre aftedragen dat men weder over dezelve heen konde ſchieten: ter voldoening waar aan de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ alvorens tot het verſterken van de *Goening Api* over te gaan,

door eene Commisſie, heeft laten examineeren of het mogelijk ware dezen hinderenden hoek af te werpen en te ſlechten; dan zulks ondoenlijk zijnde bevonden, en tevens het terrein niet toelatende om eene batterij op te werpen van genoegzame grootte om dit Canaal te kunnen defendeeren zo heeft dezelve geprojecteerd en ook werkelijk ter uitvoer gebragt, het aanleggen van twee batterijen op twee, door het uitwerpſel van den Volcaan, geformeerde hoeken, welke meer naar buiten lagen dan *Kijk in de Pot*, en daar door elkander onderling volkomen konden ſecondeeren, *Batavia* namelijk en *Sibergsburg*, ieder van tien ſtukken, op de eerſte, agt van 12. en twee van 6. pond bals; op de laatſte, agt van 24 en 18. en twee van 6. pond bals; en deze ſtukken met ankers en touwen zijnde om hoog geheven, en dus doende boven op de batterijen gebragt, zo blijkt het dat ook hier de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ alles gedaan heeft wat in zijn vermogen was, en wat met beleid en grooten arbeid gedaan konde worden, om het plan van defenſie van de Militaire Commisſie in werking te brengen.

Waar door dan ook de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, als wordende door de Militaire Commisſie geene verdere voorſlagen tot verſterking van de *Goenong Api* gedaan, ten dezen opzichte

zichte zoude kunnen gehouden worden volkomen plichtmatig te hebben gehandeld, ſchoon hij geene verdere inrichtingen tot verſterking van dit eiland hadde gemaakt: — dan den Ondergetekenden uit de ſtukken zijnde gebleken, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, nog op den 5. Maart 1796. en dus twee dagen voor den vijandelijken aanval, diverſe werken en batterijen hebbende bezigtigd, het hem bij die gelegenheid was voorgekomen, dat de uitſteekende punt van de *Goenong Api*, gelegen tegens over den binnen kant van *Poelo Krakat* en genaamd *Oeloe Weroe*, langs welken het vaarwater van het *Zonnegat* heen loopt, eene ſterke beſchutting voor eenen Vijand opleverde van wegens den in ham, die aan deszelfs buiten kant gevonden wordt, en welke van *Neïra* niet konde beſchoten worden, als door een heuvel bedekt zijnde; en dat dezelve dien ten gevolge het project formeerde, om de Post *Frijkeniusburg* van *Poelo Krakat* over te brengen op *Oeloe Weroe*, het welk ook dadelijk geſchiede, met zulk een goed ſucçes, dat de beſchuldiger van VAN BOECKHOLTZ, E. MAZEL zelve, heeft moeten erkennen, dat drie dagen daar na bij de Engelſche attacque op het *Zonnegat*, deze batterij meer dan alle andere van effect geweest is, — zo vermeend ook de Ondergetekende bij deze daad van

den gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in het bijzonder Uwlieder attentie te moeten bepalen, daar zij, naar deszelfs inzien, een doorſlaand bewijs opleeverd van de goede trouw, waar meede VAN BOECKHOLTZ in het verſterken der Colonie heeft gehandelt; immers was 'er eene neiging bij hem geweest die hem eenigzins van den regel van eed en plicht had kunnen doen afwijken, zo zoude hij die neiging zeker hebben gemanifesteerd dáár, waar hij het *impunement* konde doen, en zonder zijne conduite aan de minste reflectie of agterdogt bloot te ſtellen; want wie zoude VAN BOECKHOLTZ hebben durven verdenken, althans wie zoude hem hebben durven beſchuldigen, indien hij had nagelaten eene plaats te verſterken, waar van ook bij de Militaire Commisſie, hoe volledig anders hun plan ook zij, met geen enkel woord gerept wordt?

En VAN BOECKHOLTZ echter door zijn eigen inzien en beleid dit middel van defenſie hebbende daar geſteld, waar van de nuttigheid bij de uitkomst is gebleeken, en 't welk echter de attentie der Militaire Commisſie was ontglipt, — zo herhaald de Ondergetekende dat zulks eene eclatante preuve is van het goed beleid, de eerlijkheid en trouw, waar meede de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ is te werk gegaan om deze onder-

onderdeelen van zijn Gouvernement in eenen kragtdadigen ſtaat van tegenweer te ſtellen.

Waar bij de Ondergetekende nog, als een ander bewijs van dezelfde natuur, vermeend te kunnen voegen, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op den 6. Maart 1796, van *Poelo Aij* naar *Neïra* deedt opkomen den aldaar als Loots geplaatſten Burger JACOBUS COOTJE, om voor te komen dat de Vijand van *Poelo Aij* meester wordende, hem zoude kunnen noodzaken hun den weg in het Canaal aan te wijzen.

Daar toch onder de menigvuldige en gewigtige bemoeijingen, die bij het in ſtaat van tegenweer ſtellen van eene Colonie, eenen Gezaghebber omringen, een eenvoudige Loots, zeer ligt en in ſchijn zeer onſchuldig, op een buitenpost had kunnen vergeten worden, en dus doende gebruikt, als zodanig een bedekt en duister middel, waar door lieden die ſiniſtre bedoelingen koesterden, veeltijds hunne oogmerken zoeken te bereiken, daar het tevens zeker is dat de Engelſche vloot, zo zij niet reeds van loorſen en wegwijzers op *Ambon* was voorzien geweest, het grootſte nut van zodanig een perſoon zoude hebben kunnen trekken.

Van de *Goenong Api*, het laatſte der omliggende eilanden, welke de Heeren van de Militaire Commisſie, in hun plan van defenſie begrijpen

grijpen, gaan dezelve tot een ander hoofd-point van hunne *Bedenkingen* over, namelijk, tot de defenſie van de *Hoofd-plaats* van dit Gouvernement, dat is, van *Neïra*, waarom dan ook de Ondergetekende hun voetſpoor zal volgen en onderzoeken: welke middelen tot verſterking van dit eiland door hen lieden worden voorgeſlagen, en in hoe verre dezelve door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zijn werkſtellig gemaakt, of door onoverkomelijke zwarigheden, buiten emplooij zijn gelaten.

De Commisſie bepaald zich in hare *Bedenkingen* voor eerst tot de Forten *Belgica* en *Nasſau*; en na te hebben gezegd, dat *Belgica* wel boven een coup-de-main doch niet tegen een geregelden aanval beſtand, en 't *Fort Nasſau* zelfs tot geen mediocre defenſie in ſtaat kan gereekend worden; zo gaan dezelve voort om de voorname gebreeken van het *Fort Nasſau* in detail op te geven, en ſlaan vervolgens eenige verbeteringen voor, beſtaande in het maken van behoorlijke beddingen ter plaatſing van 't geſchut, het verhogen en verzwaren der borstweeringen en het verlagen der genouilleres, welke ook alle door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zijn geeffectueerd.

Zij gaan vervolgens over tot het *Fort Belgica*; verhandelen breedvoerig de vices en gebreken, die

die in deszelfs conſtructie gevonden worden; melden met een enkel woord een plan van verſterking, hier in beſtaande: om voor alle de Courtines, buitenwerken te projecteeren; urgeeren echter de executie van dit plan niet, maar bepalen zich eindelijk tot eene verbeetering, welke naar hun inzien zoude te brengen zijn aan de defenſie van *Belgica*, en welke hier in te zoeken was, dat men den berg waarop *Belgica* is geleegen, en die, volgens de opgave van de Commisſarisſen zelve, tot aan de trap een hoogte heeft van vier en tagtig voeten (vide §. 37. der *Bedenkingen*,) zo veel het terrein toeliet, glacis-wijze diende af te graven, welke afgraving aller bijzonderst van dienst zoude kunnen zijn, om dat men dan in tijds het inkomen van het *Zonnegat*, en de landing der vaartuijgen, aan het aldaar zeer voordeelig tot dat einde geleegene ſtrand, zoude kunnen ontdekken.

Dan de Ondergetekende had zich hier ſlegts de hoogte van dit Berg-Caſteel, naar de opgave der Militaire Commisſie, voor te ſtellen, en daar bij te denken den tijd welke VAN BOECKHOLTZ tot het verſterken van zijn Gouvernement heeft kunnen beſteeden, als hebbende eerst op den 23. December 1795. van *Batavia* de order ontfangen om op zijne hoede te zijn tegen eenen Europeeſchen vijand, wie het ook

zou-

zoude mogen wezen, met last, daar omtrent de nodige maatregulen te beramen; om overtuigd te zijn, dat het niet onderneemen van deeze operatie geen *culpa ne quidem levisſima* ten lasten van den gewezen Gezaghebber opleverd; te meer, daar deeze ſlooping van den berg, ingevolge het voorſtel der Militaire Commisſie, voornamelijk zoude dienen, ter verdediging van het *Zonnegat*, en dit canaal door de batterij op *Oeloe Weroe*, en door de batterijen *Boven-* en *Beneden-Zeezigt*, langs het Neïraſche ſtrand, zoo kragtdadig is verſterkt geworden, dat de vijand na eene vergeefſche attacque, van daar is gerepousſeerd.

De leden van de Militaire Commisſie zijn echter van gedagten, dat men zich in alle geval aan de defenſie der Forten *Belgica* en *Naſſau*, tot behoud der Hoofdplaats niet behoorde te bepalen, maar dragen een ander ſijsthema van defenſie voor, 't welk in één woord hier op neer koomt, dat men aan den vijand de landing moet zoeken te betwisten.

Tot dat einde, zeggen dezelve verder, dat allereërst vereischt wordt, dat men die gedeeltens der ſtranden, welke het voordeeligst tot de landing geoordeeld worden, door wel ingerichte batterijen, zodanig beveiligd, dat geen Schepen dezelve kunnen naderen, om de landing te beveiligen,

gen. — Met welk ſucçes zulks, ten opzigte van de westerlijke ſtranden bijlangs het *Zonnegat*, welke als zeer voordeelig tot dat einde bij de Commisſie beſchouwd wierden, door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ is werkſtellig gemaakt, blijkt uit het zo even geremarqueerde.

De Commisſie merkt voorts aan, dat het eiland *Neïra* als in twee deelen is geſcheiden, waar van het noordelijke, door den *Papenberg* en den *Batoe Pandjang* van het zuidelijke wordt geſepareerd, kunnende men dit laatſte gedeelte, door een linie van de hoek van *Batoe Pandjang* tot aan *Casteijn*, welke circa Oost en West zal lopen, als bepaald beſchouwen.

Benoorden deeze linie, zegt de Commisſie, ontbreekt het veeltijds aan ſtrand, en die weinige plaatzen, welke men tot dat einde zoude kunnen verkiezen, zijn daar toe als zeer ongeſchikt aantemerken; doch aan de geheele zuidkant van het eiland en langs den oostwal tot aan *Batoe Pandjang* zijn de ſtranden zo voordeelig tot het doen van eene landing, dat de eene plek niet boven den anderen is te verkiezen; en deeze omſtandigheid dan, zegt de Commisſie, vordert dat men de ſtranden bezuiden de door hun beſchreeven linie, zoo wel als die aan de westzijde van het eiland, door wel ingerichte batterijen onnaakbaar make.

De

De daartoe beſtemde werken, beſtaande in:

1. de zuidelijkſte Polijgone van het *Fort Nasſau*, en het daar voor liggende Hoornwerk,
2. *de Burgerwagt* beöosten hetzelve,
3. de Batterij *de Voorzigtigheid*,

oordeeld de Commisſie zeer ontoereikend; het Hoornwerk van *Nasſau*, zeggen zij, is laag en zonder gragt, het heeft daarenboven geen bedekte weg of voldoend glaçis en men kan dus niet veronderſtellen, dat het eenige reſistentie van aanbelang zal bieden; de *Burgerwagt* beöosten hetzelve, beſchouwen zij als veel te bekrompen om tot het bedoelde einde op eene nadrukkelijke wijze te kunnen medewerken, gelijk ook de batterij *de Voorzigtigheid*, ſchoon veel ruimer, naar hun inzien niet voldoende is ingericht, als hebbende beide deze werken eene circulaire gedaante zeewaards, en zijnde zoo laag van profil, dat dezelve bij verraſſing zouden kunnen genomen worden.

En de Commisſie ſtelt dan op deze gronden voor, dat men in ſteede van de gemelde batterijen, andere behoorde aanteleggen, uit welke eene kragtdadige defenſie konde worden gedaan en welke voor overrompeling beveiligd waren; met bijvoeging van nog een gelijkſoortig werk tuſſchen de *Tik - Tak* en het *Zeehoofd*; en zij mee-

meenen, dat als zodanige werken door een ervaren Ingenieur wierden aangelegd, dat men dan deze ſtranden beveiligd zoude mogen achten in zo verre, dat de ſcheepen dezelve niet zouden durven naderen.

En overeenkomſtig dit plan van defenſie van de Militaire Commisſie, is het den Ondergetekenden gebleken, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ ook eene batterij van twaalf ſtukken, tot ſoutien van de zuidelijke Polijgone van het *Fort Naſſau* heeft doen aanleggen; doch dat hij *de Burgerwagt* en de batterij *de Voorzigtigheid* ſlegts heeft laten in gereedheid brengen tot de defenſie, in zo verre zij daartoe naar hunne preſente inrichting waren bereekend, zonder in derzelver plaats, naar het voorſtel der Commisſie, andere meer bekwame werken te hebben opgeworpen, en zonder nog een derde verſterking van denzelfden aart, tusſchen de *Tik-Tak* en het *Zeehoofd* daar bij gevoegd te hebben. Het zal dus hier bijzonder de vraag zijn, of 'er niet eenige ſlegte trouw, of althans verregaande nalatigheid, in het gedrag van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ voor handen zij.

Dan voor en al eer de Ondergetekende overgaat om Ulieden verſlag te doen van het geen hem hier omtrent is gebleken, neemt hij de vrijheid Ulieden te doen remarqueeren, dat 'er tot

nog toe, bij den afloop van dit onderzoek geen enkel woord gerept is, van de zwakheid of ſterkte der militaire bezetting op *Banda*, noch van de magt en middelen, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in handen heeft gehad, om een plan van verſterking ten uitvoer te brengen, 't welk Gij hem tot dus verre ſtiptelijk overeenkomſtig het voorſchrift der Militaire Commisſie, hebt zien daar ſtellen.

De Ondergetekende heeft hier van geene mentie behoeven te maaken, uit hoofde van het volleedige van het geene tot dus verre door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ verrigt is, en hij heeft het voorbedagtelijk niet willen doen, om Uwlieder attentie thans, daar het te pas komt, te ſterker op dit point te vestigen.

Want de Ondergetekende durft veilig vraagen of iemand, die tot nog toe de werkzaamheden van VAN BOECKHOLTZ met aandagt heeft nagegaan, wel zoude veronderſtellen, dat de Europeeſche magt, welke hij onder zich had, niet meer heeft bedraagen dan honderd dertig of honderd veertig man? waarop de Ondergetekende echter na examinatie der ſtukken, dezelve vermeend te kunnen ſtellen, na aftrek namelijk der bezetting op de Z. Ooſter-Eilanden, en het getal der onbekwamen en Invaliden gereekend zijnde op de helft; waar op de Onderge-

dergetekende vertrouwd, dat het, in conſideratie genomen zijnde de ligging der *Bandaſche* eilanden op ſlechts vier en een halve graaden zuider-breedte, de nabijheid der *Goenong Api*, welke deeze brandende luchtſtreek door zijne zwavelagtige dampen nog meer verpest, en het ſlechte voedſel waarmede de gemeene man zich op deze, voor alles behalven ſpecerijen, onvruchtbaare eilanden moet behelpen, zeer waarſchijnlijk mag worden gecalculeerd; en wanneer men bij deze honderd en dertig Europeanen, dan nog voegd honderd man *Sipaijers*, en nog een bende van vier honderd man, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in zijne *Bandaſche* aantekeningen heeft gelieven te beſtempelen met den naam van een *Corps de reſerve*, en door welke benaming hij waarſchijnlijk aan zijne beſchuldigers aanleiding gegeeven heeft, om zeer ſterk op de magt en het gebruik van dit Corps te urgeeren, doch 't welk vervolgens, uit de nadere elucidatien van den Heer VAN BOECKHOLTZ en uit de beëedigde depoſitie van den Secunde VEUGE, is gebleken, niets anders te zijn dan een ſaamgeraapte hoop van zwarte Jongens, Slaaven, Chineeſen en Banditen, — zo moet de Ondergetekende bekennen zich wel te verwonderen, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ met zulk een hand vol elendig en weerloos volk,

zo veel heeft kunnen verrichten, als hij dadelijk heeft gepraesteerd, doch geenſints dat hij in het point thans in conſideratie, eenigermate ten agteren is gebleeven.

Want, ſteld men zich voor hoe het den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ gelukt is, om met een' onbezeffelijken arbeid, geſchut van het zwaarſte caliber, door ankers en touwen, tot eene aanzienlijke hoogte te heffen, en, dus doende, de batterijen *Sibergsburg* en *Batavia* tot ſtand te brengen; ſteld men zich voor hoe hij onvermoeid is werkzaam geweest, tot het verbeeteren der *Burgerwagt* op *Lonthoir;* tot het verſterken van het *Zonnegat* door de batterijen *Frijkeniusburg* op *Oeloe Weroe*, en *Boven*- en *Beneden-Zeezigt* op *Neïra;* hoe hij de rheede bij *Combre* voorzien heeft door de batterij *Nootenburg;* aan het *Fort Naſſau* alle reparatien heeft toegebragt die door de Militaire Commisſie waren voorgeſchreeven, deszelfs zuidelijke polijgone verſterkt door de batterij *de Gouverneur Generaal;* ook de Linie tuſſchen *Batoe Pandjang*, en *Casteijn* niet heeft genegligeerd; uit eigen beleid ook nog twee ligte batterijen ten noorden van deze Linie van *Neïra's* agterland opgeworpen; de aanwezende batterij bij *klein Walingen* en meer anderen in ſtaat geſteld om dienst te kunnen doen; en daar en boven *de Burgerwagt* op *Neïra*, en de

de batterij *de Voorzigtigheid* niet heeft verwaarloosd, maar in ſtaat geſteld, om zo veel effect te kunnen doen, als men in den ſtaat waar in zij waren, daar van konde verwagten; — zo zoude het in de daad het phijſicq onmogelijke gevorderd zijn, indien men den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ van plichtverzuim of nalatigheid wilde beſchuldigen, uit hoofde dat hij deze laatſte posten, niet door andere meer efficacieuſe werken zoude hebben geremplaceerd.

Te meer nog, wanneer men in conſideratie neemt den korten tijd, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ tot dit alles heeft kunnen beſteeden; daar toch tuſschen den 25. December 1795, wanneer de last kwam om tegens eenen vijandelijken aanval op zijne hoede te zijn, en den 8. Maart 1796. wanneer de vijandelijke aanval werkelijk plaats had, het tijd verloop niet langer is geweest, dan van twee en een halve maand. — Waar bij nog komt, dat hij alle deze middelen tot defenſie heeft daargeſteld zonder de medewerking van een eenig Ingenieur, terwijl hij zelfs geen Officieren van meer marque onder zich gehad heeft, dan een Capitein van de Infanterie en een Lieutenant van de Artillerie; eene omſtandigheid, welke alleen genoegzaam zoude zijn, om den gewezen Gezaghebber in dit opzigt volkomen te disculperen, zo 'er anderzins nog ee-

nige ſchijn van nalatigheid ware overgebleven. Immers vorderen de leden van de Militaire Commisſie in §. 59. van hunne *Bedenkingen* uitdrukkelijk de kundigheden van een ervaren Ingenieur, om die werken aan te leggen, welke zij in plaats van *de Burgerwagt* op *Neïra*, en van de batterij *de Voorzigtigheid*, hadden voorgeſlagen; en §. 65. zeggen zij nog duidelijker: „ *Alvorens deze onze* „ *bedenkingen te ſluiten, moeten wij nog korte-* „ *lijk aanmerken, dat het gebrek aan Inge-* „ *nieurs alhier niet toelaat, om eenige Capi-* „ *taale veranderingen in den loop van deeze ver-* „ *handeling voorgeſlagen, te maken, tot men* „ *bequame lieden, ter voltooijing der middelen,* „ *tot het in dezen opgegeven ſijſthema zal be-* „ *komen hebben.* " — Doch zonder op dit deciſoir argument te willen inſteren, zal de Ondergetekende, uit hoofde der eerroovende beſchuldigingen welke op dit point tegen den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zijn opgeraapt, nog verder in conſideratie nemen, of hij aan zijne werkzaamheden tot verſterking der Colonie geene andere richting had behoren te geeven; en of hij de tijd en moeite, aangewend om het *Lonthoirſche Canaal*, het *Zonnegat*, en in 't generaal de westelijke deelen van zijn Gouvernement in ſtaat van tegenweer te ſtellen, niet in de eerſte plaats had moeten beſteden, om de oostelijke

en

en zuidelijke kusten van *Neïra*, voor den Vijand ongenaakbaar te maken?

Dan hier omtrent zal de Ondergetekende Ulieden ſlechts herinneren, dat de vijandelijke aanval, welke men hier te vreezen had, van de Engelſche Vloot te wagten was, welke men wist, dat zich reeds van *Cabo de Goede Hoop* had meester gemaakt; dat deeze vloot, dus uit het westen en geduurende de westelijke mouſon moest worden te gemoet gezien, en dat derhalven ook de westelijke kusten, in de eerſte plaats voor eenen vijandelijken aanval bloot ſtonden; daar dezelve bovendien door de Militaire Commisſie als zeer voordeelig tot het doen eener landing waren beſchouwd.

En het geen de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op dit onderwerp verder tot zijne verontſchuldiging voordraagt, dat namelijk de oostelijke kusten van *Neïra*, geduurende de West-Mouſon, door het vaarwater alléén, dat dezelve beſpoeld, en door de ſnelle ſtroom die daar gaat, als ongenaakbaar worden gemaakt, is de Ondergetekende bij examinatie gebleken, volkomen der waarheid conform te zijn.

Voor eerst produceert de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zes verklaringen, van menſchen die meestal 20. à 30. Jaaren op de Provincie *Banda* verkeerd hadden, en welke alle eensluidend

dend onder presentatie van eede deponeren: „ dat bij hun weeten, geduurende al dien tijd, „ het *Cilamsche Canaal* in de west mousson slegts „ twee maalen door een vaartuig is binnen gelo„ pen," welke beide gevallen zij ook *nominatim* opgeven, en buiten welke door de beschuldigers van VAN BOECKHOLTZ ook geene andere worden opgegeven, laat staan beweezen.

Waar bij komt, dat de Militaire Commissie §. 18. van haare *Bedenkingen* poseert, „ *dat de* „ *rhede van* Combre *in de west-mousson, door* „ *het Cilamsche gat niet altoos kan bezeild wor*„ *den, om dat dikwils de stroomen geduurende* „ *die Mousson zeer hard uit het zelve loopen*," het welk zij dan ook aanmerken als „ *eene om*„ *standigheid, welke een Vijand merkelijk zou* „ *kunnen vertragen in zijn voorneemen om dat* „ *Canaal aan te doen.*"

En bij deeze argumenten voegd de Ondergetekende nog een ander, 't welk hij vermeend te te kunnen elicieëren uit de *Instructie van de Mousfons*, geplaatst agter den *Artikel-brief*, *pag.* 25. alwaar gehandeld wordende van de mousfons op *Amboina* ende *Banda*, gezegd word, dat, „ als „ het oostelijk mousson al verwaait is, de stroo„ men hier wel een *gantsche maand* en daar om„ trent, tegens den westelijken wind oploopen, „ gelijk ook doet *de stroom na het westelijke*

*mous-*

„ *mousſon, tegen den oostelijken wind op;* "
want de ſtroom zo veel kragt hebbende, dat dezelve wel een gantſche maand tegen de veranderde mousſon blijft inlopen, zo volgd daar uit, dat het geweld van die ſtroom buitengewoon ſterk moet zijn, wanneer mousſon en wind medewerken om die kragt te vermeerderen; en dat dus die felle ſtroomen zeer zeker eene omſtandigheid uitmaken, welke een vijand merkelijk zou kunnen vertragen in zijn voornemen om een Canaal aan te doen, waar door dezelve hunnen voornaamen loop neemen.

En eindelijk, in de vierde plaats, wordt zulks allerſterkst gecorroboreert door de depoſitie van den gewezen Secunde te *Banda* VEUGE, op zijnen ambts-eed, afgelegd, daar bij ad art. 6. verklarende, „ dat de vijand dit Canaal niet heeft „ aangedaan, dan met gevaar van zijne ſchepen „ op de klippen te verzeilen, waar op ook *reeds* „ *een van dezelve vast had gezeeten.* "

Uit al het welke dan ook de Ondergetekende moet concludeeren, dat de gewezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ volkomen naar eed en pligt heeft gehandeld, door in de eerſte plaats de westelijke canaalen en ſtranden voor den vijand ongenaakbaar te maaken; te meer, daar hij zig hiertoe alleen niet heeft bepaald, maar van rondsom op zijne hoede is geweest, en alle de

batterijen, zo wel die door hem zelven waren aangelegd als die bij zijne aankomst op de Colonie reeds exiſteerden, aan de oost- en zuid-kust van *Neïra*, zo wel als aan den west-kant, in ſtaat geſteld heeft, om naar het voorſchrift der Militaire Commisſie, door een vuur van gloeijende kogels, eene vijandelijke attacque te kunnen keeren, blijkende zulks ſpeciaal, omtrent de batterijen de *Gouverneur Generaal* en de *Voorzigtigheid*, uit de verklaaring van J. C. MAERKER van den 19. October 1798.

Het eenigſte dat nog onder dit hoofd-point in conſideratie zou kunnen genomen worden, is, of ook de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ naar zijn vermogen getracht heeft de geringe Europeeſche magt, welke hij onder zijn bevel had, door het oeffenen en wapenen van Inlanders te verſterken: dan hier omtrend reeds uit het te voren verhandelde zijnde gebleken, dat de Gezaghebber eene hulpbende van vier honderd man, had geformeerd, welke hij tot militaire diensten konde emploijeeren; en daar bij in achting genomen zijnde, dat hij zig op eene Provincie bevond, waar van de oorſpronglijke ſtrijdbaare inwooners, door ſuccesſive oorlogen geheel waren geëxtermineerd, en welke dus weinig ſtof tot eene inlandſche militie opleverde, en dat, ſchoon hij de manſchappen al hadde kunnen vinden, de tijd van

twee

twee en een halve maand, binnen welke hij alles tot verſterking zijner Colonie moest aanwenden, echter niet toereikend zoude geweest zijn, om deeze manſchappen naar behooren te oeffenen en te disciplineren, — zo komt het den Ondergetekenden voor, dat ook op dit point geene de minſte nalatigheid in het gedrag van den geweezen Gezaghebber voor handen is; en hier mede te kunnen concludeeren, „ dat, raakende de preparatifs „ tot de defenſie, geen blijk van ſlegte trouw „ of zodanige verregaande nalatigheid in het ge„ drag van den geweezen Gezaghebber VAN „ BOECKHOLTZ te vinden is, dat daar uit „ eenige actie tegens hem zou kunnen gebooren worden, maar integendeel, dat, geconſi„ dereerd de tijd welke hij daar toe konde be„ ſteeden, en de middelen welke hij in handen „ had, hij zig in dit opzigt zeer loffelijk heeft „ gekweeten. ”

II. En wel zodanig, dat raakende het tweede point, te weeten *de actueele verdediging*, (waar toe de Ondergetekende thans overgaat), de verſterking, voor een gedeelte de defenſie zelve heeft uitgemaakt. — Want op den 7. Maart 1796. de vijandelijke vloot, beſtaande in de Engelſche ſchepen welke onder *Malacca* hadden gelegen, en welke vervolgends bleeken te zijn, de *Suffolk* van 74. de *Centurion* van 54. de *Reſiſtance* van 44. de

44. de *Orpheus* van 36. en de *Swift* van 36. ſtukken, met nog twee transport ſchepen en de genomene Brik *Harlingen*, onder bevel van den Esquader Commandeur PETER RAINIER, op de *Bandaſche* kusten verſcheenen zijnde, en des anderen daags 's morgens zijnde genadert, cours houdende op het *Lonthoirſche Canaal*, doch zonder het zelve aan te tasten, zig na het maken van eenige manoeuvres, van voor dat Canaal om het N. W. hebbende begeven naar het *Zonnegat*; zo poſeerd de Ondergetekende, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ door het verſterken van dit Canaal en door zijne ſtricte obſervantie van al het geen door de Militaire Commisſie hiertoe was voorgeſchreeven, dadelijk heeft gepraesteerd, 't geen de Militaire Commisſie §. 18. van haare *Bedenkingen*, projecteert te zullen doen, „ *het Lonthoirſche gat*," namelijk, „ *zodanig te verſterken, dat men veronderſtel-* „ *len mag dat hetzelve door geen ſcheepen zal kun-* „ *nen worden gepaſſeerd.* " Want de Militaire Commisſie oordeelende dat dit het gevolg van hunne geprojecteerde maatregelen zoude moeten zijn, zo vermeend de Ondergetekende ook te mogen ſtellen, dat het niet aandoen van dit Canaal door de vijandelijke vloot, aan niets anders mag worden toegeſchreeven als aan de naauwkeurigheid, waar meede VAN BOECKHOLTZ de voor-

voorgeſtelde middelen van defenſie heeft in exécutie gebragt, en dat dus bij dit Canaal, de verſterking alleen, ſubintreert in plaats van de actueele defenſie, of liever de defenſie zelve heeft uitgemaakt.

De beſchuldiging, welke VAN EYK en MAZEL hier ter plaatſe tegens hunnen geweezen Gezaghebber aanvoeren, uit hoofde van het afzenden van een Protest-brief door den Commandant van *Sibergsburg*, aan den Commandant der Engelſche Vloot, is dus zo ongegrond en onrechtvaardig, dat de Ondergeteekende, daar van geene mentie zoude gemaakt hebben, indien niet de Lieutenant DELMAAR, welke met deze depèches was afgevaardigd, en te gelijk de geheime last had ontvangen, om toetezien, in welken ſtaat de vloot zig bevond, en hoe zij bemand was, bij zijne terug komst eene tijding had medegebragt, welke de Ondergeteekende Ulieden verzoekt te remarqueeren, dat dus reeds op dit oogenblik ter kennisſe kan zijn gekomen van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ.

De Lieutenant DELMAAR, berichtte namelijk, niet alleen van den goeden ſtaat en bemandheid der vloot, maar bragt teffens de droevige maare, dat de Pantjalling *de Splinter*, welke met honderd en dertig man troupes, tot ontzet van de Colonie was afgezonden, in handen van

den

den vijand was gevallen, en dat het Corps Wurtembergers en alle de Artillerie van *Ambon* zig met voorſchreeven manſchappen aan vijands boord bevonden, om met vereende kragten de Colonie te attacqueeren.

De Gezaghebber wist dus reeds bij 't begin van den aanval, dat hij geen hoop op ontzet konde voeden, en dat zijne resſources zig bepaalden tot de geringe magt, welke hij onder zig had, en dat, die magt niet meer beſtand zijnde, de overgave der Colonie daar van het noodlottig gevolg zoude moeten weezen.

De Lieutenant DELMAAR bragt tevens meede van boord eene misſive van den Admiraal RAINIER, een ander van den PRINS VAN ORANGE en een derde van den Gouverneur van *Madras* HOBART, alle tendeerende om den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ onder aanbod van Engelſche Protectie, tot de overgave van zijn Gouvernement te exhorteren; dan, wel verre dat de Gezaghebber aan deeze voorſlagen gehoor zoude verleend hebben, duurde het niet lang, of de vijandlijke Vloot, de *Goenong Api* zijnde rondgezeild, kwam afzakken naar het *Zonnegat*, en wierd aldaar zo nadrukkelijk ontvangen, dat drie Fregatten, die het zelve attacqueerden, na een hevig vuur, en na dat twee ſchepen agter elkander de gladde laag hadden gegeeven, (*vide*

*de papieren van* CORN. DE KLERK *van den* 26 *Mey* 1796 *en* CHRISTIAAN KAROUW *van den* 28 *dito*,)—tot de retraite wierden genoodzaakt; de vijandelijke aanval was op deeze plaats voornamelijk gericht tegens de post *Frykeniusburg*, welke de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ door eigen beleid op den uithoek van *Oeloe Weroe* had opgeworpen, en het blijkt dus, dat dezelve zig bij het verſterken niet alleen, maar ook bij het verdedigen van dit Canaal volkomen van zijn plicht heeft gekweeten.

Op het oogenblik dat de afgeſlagene Fregatten terug deinsden en zig weder naar de Vloot begaven, ontving men de tijding dat een groot aantal ſchuiten met vijandelijk volk van boord gingen, om eene landing te tenteeren; en men zag de vloot naar *Neïra's* agterland afzakken, waar men kort daar na hevig hoorde ſchieten.

De Gezaghebber liet daarop terſtond orders afgaan aan de Commandanten op *Lonthoir* en *Sibergsburg*, om met al het geen konde gemist worden van hunne Posten, naar *Neïra* optekomen, en detacheerde, zo veel hij konde, om de *Voorzigtigheid* te verſterken, dat is, met andere woorden, om zo veel mogelijk de Zuidelijke en Oostelijke kust van *Neïra*, tot aan *Batoe Pandjang* in veiligheid te brengen.

En welk ander plan van verdeediging zou ook de

de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op dit oogenblik hebben kunnen arripieeren? — want daar de Militaire Commisſie §. 56. van haare *Bedenkingen* had gepoſeert, „ *dat het benoorden* „ *de Linie tuſſchen* Batoe Pandjang *en* Caſteyn, „ *veeltijds aan ſtrand ontbreckt, om aldaar eene* „ *landing te kunnen effectueeren, en dat die wei-* „ *nige plaatſen, welke men tot dat einde zoude* „ *verkiezen, daar toe als zeer ongeſchikt waa-* „ *ren aantemerken*", zo dat op dien grond zelfs geen eenig voorſtel tot verſterking van *Neïra's* noordkust door de Militaire Commisſie gedaan is, zo kon zeker de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, toen hij de vijandelijke vloot naar het *Cilamſche Canaal* zag ſtevenen en preparatifs tot eene landing maaken, niet anders veronderſtellen, dan dat zij die zouden trachten te effectueeren aan de zuidzijde van voorſz. linie, waar van het ſtrand zo voordeelig tot eene landing is, dat naar voordragt der Militaire Commisſie de eene plek niet boven den anderen zoude zijn te verkiezen.

Doch het tegendeel had plaats. Aan die Noordelijke kust, welke door de Militaire Commisſie zo ongeſchikt tot eene landing was beſchouwd, wierd dezelve door de Engelſche Vloot geëffectueerd; de beide batterijen, welke de Gezaghebber aldaar buiten voorſtel der Militaire Commis-

misſie had geplaatst, wierden bemagtigd; de Commandanten van dezelve kwamen de eene voor, de andere na kennis geeven, dat zij door overmagt der vijanden dezelve verlaaten en de ſtukken vernageld hadden, en dat de vijand reeds met eenige honderd man, met canon en mortietieren voorzien, op verſcheiden plaatſen aangeland was: — en hier ziet men dus ten klaarſten den invloed, welke de verovering van *Ambon* op het ſucces der onderneemingen tegen *Banda* gehad heeft; want was de Engelſche Vloot aldaar niet van manſchappen en lootſen voorzien geworden, die de ſtranden en vaarwaters rondsom *Banda* kundig waren, mag men veilig ſtellen, dat dezelve geene landing op deeze ongunſtige plaats zoude hebben durven onderneemen, en daar door moogelijk de geheele Colonie zoude zijn behouden; gelijk zulks ten ſterkſten wordt bevestigd, door de verklaaring van den Equipagemeeſter VAN DER SLUYS, waarbij dezelve onder preſentatie van eede deponeert, „ eenigen „ tijd na de overgave van *Banda*, onder andere „ discourſen, den Engelſchen Admiraal PETER „ RAINIER te hebben hooren zeggen, dat zo „ hij de Wurtembergers van *Amboina* en de „ Pantjalling van *Macasſar*, niet had gekree„ gen, hij als dan *Banda* niet zoude hebben „ aangedaan of geattacqueerd "; zo als hem

zulks door den Engelſchen tolk CAREL'S, ook in dien zin wierd vertaald; ten bewijze, dat bij de attaeque op *Banda* het geluk den vijand gediend en het ongeluk de Compagnie getroffen heeft; en eene ſterke preuve tevens van de goede trouw en eerlijkheid van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ opleeverd; want heeft de vijand zijne landing moeten doen op de daartoe minst geſchikte ſtranden, — heeft hij dien niet kunnen effectueeren, dan met eene hulp, welke hij, tegens alle verwagting, van *Ambon* en *Macaſar* had bekoomen, — zo toont zulks ontegenzeggelijk de denkbeelden, welke hij had, van op alle tot eene landing geſchikte plaatſen, eene kragtdadige defenſie te zullen ontmoeten. —

De gelukte landing bragt immiddels den Gezaghebber niet weinig in het naauwe; de eenigſte hoop welke hij op dit oogenblik met grond konde voeden, was dat de felle ſtroom van het *Cilamſche Canaal* de vijandelijke vloot mogt terug drijven en verſtrooijen, en daar door verhinderen om de landmagt ſoutien te kunnen toebrengen, waar door hij dan ook zijn geheele magt tegens dezelve zoude hebben kunnen emploijeeren; doch ook hier in diende hem het geluk niet; de vijandelijke vloot drong, ondanks den fellen ſtroom, het *Cilamſche gat* binnen;

de

de wind loopt tegens de regels der mousſon naar het oosten, en wordt hem dienstbaar in zijne oogmerken; de Gezaghebber vleit zig nog dat het geluk mag keeren, en zoekt den vijand door eene bezending optehouden; een hunner Scheepen nadert intusſchen en werpt het anker tegen over *de Voorzigtigheid*; en te gelijkertijd ziet men de vlag op *de Papenberg* neêrhalen, en men ontvangt de tijding dat de vijand reeds bezit van die hoogte genoomen heeft, en de mortieren tegen *Belgica* aanvoert.

Steld men nu op dit oogenblik zig den ſtaat van zaken voor oogen; den vijand in bezit van het geheele noordelijke gedeelte van *Neïra*, 't welk door *de Papenberg* en *de Batoe Pandjang*, van het zuidelijke wordt afgeſcheiden; door wegwijzers en op *Banda* bekende ſlaven, welke zij opzettelijk van *Ambon* hadden medegevoerd, geleid, tot op de hoogte van dien berg, welke de Stad, het fort *Belgica*, de linie en het geheele Eiland domineerde; in bezit van dit alles door eene magt van twaalf honderd man, voorzien van alles dat tot belegering en beſtorming van een plaats vereischt wordt; hunne vloot gereed om de zwakke post *de Voorzigtigheid* ter zee te attacqueeren, en hunne landmagt in ſtaat om zo dra zij de linie zoude hebben geforceert, dezelve van agteren te overrompelen; — ſteld men zig daarentegen den Gezaghebber VAN

BOECKHOLTZ voor, aan 't hoofd van een handvol volks, waar van de gediſciplineerde manſchappen geen honderd vijftig in getal waren, en die dus naauwlijks een tiende gedeelte uitmaakten van de magt, welke naar inzien der Militaire Commisſie vereischt wordt, om dit Eiland eenigen tijd aan den vijand te kunnen betwisten, daar dezelve in hunne *Bedenkingen* geſteld wordt op twaalf of veertien honderd man; en deeze weinige manſchappen verſpreid op een aantal forten en batterijen, die de Gezaghebber noodzakelijk had moeten bezetten, doch welke door bergen en baaijen van elkander geſcheiden, het thans moeijelijk maakten, om zelfs deeze geringe magt op het noodige point te kunnen concentreeren; daar bij, het totaal gebrek aan kundige Officiers; de onmogelijkheid dus voor den Gezaghebber om zijne beveelen naar behooren te doen executeeren; de verwarring die zulks ten gevolge moest hebben; de zwakheid der werken, welke thans nog overbleeven; de linie onvoltooid; het fort *Naſſau* zelfs tot geene mediocre defenſie bekwaam; *Belgica* gedomineerd door de hoogte waar op reeds de vijand de mortieren tegen het zelve geplant had; — wanneer men nu alle deeze omſtandigheden zig gezamentlijk voor oogen ſteld, zal men zeker de ſituatie van den Bevelhebber als ra-

de-

deloos en van de Colonie als hopeloos moeten beſchouwen.

Het eenigſte wat den Gezaghebber op dit oogenblik te doen ſtond, zoude geweest zijn, om alle de buitenposten, de linie, *de Voorzigtigheid*, en andere werken, die op het punt ſtonden van door den vijand te worden afgeſneeden, te abandonneeren, de ſtukken te vernagelen, en met al wat leeven had zig in *Belgica* en *Naſſau* te retireeren; — VAN BOECKHOLTZ had ook reeds de nodige orders daar toe laten afgaan, en was voorneemens de *Chineeſche Campong* en het bovenſte gedeelte der Stad, waar uit de vijand de kasteelen veilig konde beſchieten, te doen in brand ſteeken en het uiterſte te waagen; wanneer op het zelfde oogenblik de Gecommitteerden van de vloot te rug kwamen, en rapport doende van den formidabelen toeſtand, waar in zij dezelve bevonden hadden, den Gezaghebber de onmooglijkheid van het met eenige hoop van ſucces langer te kunnen uithouden, nog ſterker deden gevoelen.

En zulks bragt dan ook eindelijk den Gezaghebber tot het beſluit om liever door eene tijdige Capitulatie te trachten het leeven en de bezittingen der Ingezeetenen te redden, dan af te wachten dat hij, na eene verdere vrugteloose verdeediging, tot eene onbedongene overgave zoude worden genoodzaakt.

En in dit beſluit nu van den geweezen Gezaghebber, genomen op dit tijdſtip, vindt de Ondergetekende geen blijk van plichtverzuim of ſlechte trouw.

1° Om dat de middelen van defenſie waren uitgeput, daar toch de kasteelen *Belgica* en *Nasſau*, de eenigſte retraite welke 'er over was, tot geene verdeediging in ſtaat waren; en *Belgica* zelfs, het ſterkſte deezer twee, in de aanweezende omſtandigheden niet boven een *coup-de-main* konde worden gereekend; want gedomineerd door de hoogte, waar op reeds de mortieren tegen het zelve geplaatst waren, — geen plaats hebbende waar het buskruid bomb-vrij konde worden geborgen, — toeganglijk langs drie onderſcheidene wegen, en toeganglijk langs ſteene bruggen, welke door de Militaire Commisſie als zeer vicieus worden aangemerkt; — en de vijandelijke magt zig op geen halfuur afſtands van het zelve bevindende, — had dit Fort zig, zo het niet bij verraſſing genomen wierd, althans bij de eerſte geregelde attacque moeten overgeven.

2° Om dat 'er geen hoop op ontzet van volk of levensmiddelen voorhanden was. Want *Ambon*, het naatstgeleegen Gouvernement, waar van men anderzins eenigen bijſtand had kunnen te gemoet zien, wist men niet al-

leen

leen, dat reeds in vijands handen was gevallen, maar ook, dat de magt, welke zig daar bevond, in 's vijands dienst was overgegaan en de voorname oorzaak was geworden, welke zijne aanslaagen hier hadden doen gelukken; gelijk men ook reeds bij het begin van den aanval door den Lieutenant DELMAAR de tijding had bekomen, dat de Pantjalling met honderd dertig man hulp-troepen afgezonden door den vijand was bemagtigd.

En 3° om dat de middelen van defensie zijnde uitgeput, en geen vooruitzigt van ontzet daar zijnde, de Ondergetekende zig geene verpligting voor den geweezen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ kan voorstellen, om door eene verdere wanhoopige verdediging, de bezittingen van alle, en het leeven van eene meenigte zijner ingezetenen den vijand ten prooij te geven, zonder vooruitzigt van daar door, of aan de Colonie, of aan de Maatschappij, het minste nut te kunnen aanbrengen.

En hier mede vermeend de Ondergetekende te kunnen concludeeren, „ dat de Gezaghebber „ VAN BOECKHOLTZ ook bij de verdeediging „ der Colonie, naar eed en plicht, alles wat in „ zijn vermogen was, heeft aangewend. "

III. De Ondergetekende zal thans overgaan om in de laatſte plaats nog te onderzoeken of ook in de *Capitulatie* en in de *wijze van overgave*, welke op de gedaane verdeediging volgde, eenig blijk van ſlechte trouw of nalatigheid te vinden zij.

Op dit poinct nu is het den Ondergetekenden voorgekomen, dat de opene en onbewimpelde wijze, waar op de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ de onderhandelingen op dit ſtuk, ter preſentie van alle de Leden van den Raad van Policie van *Banda*, en van de voornaamſte ingezetenen dier Colonie heeft aangevangen en geſlooten, al terſtond alle denkbeelden van ſlechte trouw doet verdwijnen; gelijk dan ook in het hoofd der Capitulatie gezegd wordt dat dezelve niet alleen *met den Gezaghebber* VAN BOECKHOLTZ, maar met denzelven *benevens den Raad van Banda* is geſlooten, en ook door de Leden daar van is ondertekend.

En ook zijn de voorwaarden van dezelve den Ondergetekenden wel zo voordeelig voorgekomen, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ naar maate der omſtandigheden waar in hij zig bevond, daar in heeft kunnen berusten.

Want bij art 1. zekerheid verkrijgende voor de goederen en eigendommen van alle ingezetenen, zo verkreeg men daar door alleen genoeg om deze Capitulatie te verkiezen, boven eene onbe-

dongene

dongene overgave, welke het gevolg van eene verdere verdeediging zoude geweest zijn. En de Compagnies Dienaars zo politicque als militaire, volgens art. 2. in de waarneeming hunner reſpective bedieningen en qualiteiten kunnende verblijven, zo wierd daar door de Maatſchappij, merkelijk bevoordeeld, indien deze aanblijvende Dienaars deszelfs belangen bij voortduuring wilden ter harte neemen; gelijk althans de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ door de ſecreete Inſtructien, agtergelaten aan den Secunde VEUGE, den ſoldij Boekhouder WATERLOO en den Equipagiemeester VAN DER SLUIJS, daar toe het zijne heeft zoeken te contribueeren.

Het eenigſte wat de Ondergetekende bij deze Capitulatie deedt nadenken, is eene paſſage in deszelfs praemiſſen, waar gezegd word, „ dat „ men (om de daar geallegueerde reedenen,) be„ ſloot *de Engelſche Protectie* aan te neemen. "

Het geheele denkbeeld nu om *protectie* te bedingen van eenen vijand, kwam den Ondergetekenden vreemd voor, en onbeſtaanbaar; — en had de Gouverneur VAN BOECKHOLTZ gemeend de Engelſche protectie aan te neemen in dien zin, zo als dezelve bij hunne Proclamatie wierd voorgedragen, zo zoude hij voorzeker niet plichtmatig gehandeld hebben, en nimmer had zodanig een verdrag door de tegenwoordige Re-

geering kunnen worden geäggreëerd, daar het zelve ten haren opzigte als contradictoir en absurd, zo niet laesif zoude moeten worden beschouwd.

Doch bij nadere examinatie is het den Ondergetekenden gebleeken, dat het geheele beding van *protectie* in de Capitulatie, zo als dezelve originneel in de Engelsche taal geconcipieerd en in Copie onder de stukken ervindelijk is, niet wordt gevonden; maar dat men daar, in plaats van de *Engelsche Protectie*, eenvoudig leest: „THE „TERMS OFFERED TO US"— *de ons aangebodene voorwaarden;* waar door dan ook de schuld van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ ten dezen opzigte geheel wordt weggenomen.

En hier mede zou de Ondergetekende vermeenen het gedrag van den gewezenen Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ bij de overgave van *Banda* genoegsaam te hebben gedetailleerd, om Ulieden eindelijk omtrent de goede of slechte trouw, de activiteit of nalatigheid van denzelven te kunnen adviseeren, zo niet de menigvuldige en bittere beschuldigingen, welke tegens denzelven zijn ingebragt, vorderden, om ook daar een oogenblik bij stil te staan.

Eene meenigte echter dezer beschuldigingen, hier in bestaande: dat de Gezaghebber zijne magt wijd en zijd zoude hebben verspreid; dat hij het

agter-

agterland van *Neïra* zoude hebben opengelaten; dat hij de landing aldaar, als zeer practicabel had moeten beſchouwen; dat hij verzuimd zoude hebben de burgerij met het handgeweer te exerceeren; dat hij het *Cilamſche Canaal* te onrecht voor zulk een moeijelijk vaarwater zoude gehouden hebben; — vertrouwd de Ondergetende na het te vooren gededuceerde, geene verdere oplosſing noodig te hebben om 'er de ongerijmdheid van te doen gevoelen.

Andere, hier in beſtaande, dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ verkleefd zoude geweest zijn aan het voorig beſtuur, terwijl het beſtond; dat hij den Engelſchen Commandant na de overgave der Colonie op een heuſche wijze zoude hebben ontfangen; dat hij door het verſterken der Colonie alleen zijne verantwoording zoude hebben voorbereid; dat het inwinnen van eenige verklaringen ten zijnen faveur een bewijs zoude zijn van kwade trouw; — reekend de Ondergetekende alle van dien aart, dat de bloote mentie genoeg is, om Ulieden 'er de onrechtvaardigheid en hatelijkheid van te doen afkeuren.

Ééne beſchuldiging echter, komt 'er voor in de ſchriſtuur van VAN EIJK en van MAZEL, welke naar des Ondergetekendes inzien eene ſpeciale attentie vordert; zij komt hier op neer,

dat

dat de Vijand van de ſituatie en ſterkte van *Banda* zoude zijn geinformeerd geworden, uit een op *Amboina* door denzelven bekoomen plan, 't welk door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, aan den Heer CORNABÉ was gezonden, en waar in de ligging van alle de nieuws aangelegde batterijen wierdt aangetoond; en dat daaraan preſumtif het verlies der Colonie zoude te wijten zijn, gelijk meede aan de informatie welke de vijand vervolgens ontving met de ter bezorging eener Protest-brief afgezonden *Orangbaij* onder den Lieutenant der Artillerie DELMAAR; 't welk een en ander den vijand zoude hebben doen zien, dat hij het *Lonthoirſche gat*, waar op hij aanhield, moest verlaaten, en een anderen weg kiezen, op het gemelde plan te vinden.

Deeze ſtoute beſchuldiging nu, welke, indien zij waar was, den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ aan de hoogſte misdaad zoude ſchuldig maken, is den Ondergetekenden gebleeken, dat men zonder eenigen ſchijn van bewijs tegens denzelven heeft durven avanceeren; zelfs is 'er in de ſtukken geen blijk te vinden, dat immer zodanig een plan in 's vijands handen zij gevallen, nog waar in de onderrigtingen beſtonden, welke de vijand door den Lieutenant DELMAAR zoude hebben bekoomen; behalven dat, offchoon het factum waar was, de misdaad van dezen ſubalternen

nen Officier als dan nog nimmer tot bezwaar van den Gezaghebber zoude kunnen ſtrekken, zo lang niet is beweezen, dat dezelve daar toe op de eene of andere wijze heeft geconcurreerd.

Het eenigſte wat op dit poinct conſteert, is het verzenden van een plan van de ſterktens van *Banda* aan den Gouverneur van *Amboina* CORNABÉ, doch dit conſteert niet uit eenige bewijzen van den kant van VAN EIJK en MAZEL, maar uit het vrijwillig en open aveu van den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zelven, voorkomende in zijne beantwoording van de ſchriftuuren van deeze zijne beſchuldigers.

Doch de reden van deeze handeling, welke hij tevens opgeeft, en hier in beſtaat, om den Gouverneur van *Ambon* door de verſterking, welke hij aan *Banda* had toegebragt, op te wekken om zijn Gouvernement insgelijks in een' gedugten ſtaat van tegenweer te ſtellen, en eene andere omſtandigheid, dat hij, namelijk, dit plan niet in het geheim aan CORNABÉ verzonden heeft, maar deeze daad opentlijk aan den Raad van Policie van *Banda* heeft gecommuniceert, gelijk zulks ook door ELIAS MAZEL bij zijne beſchuldiging wordt erkend, — toonen genoegzaam aan dat geene kwaade bedoelingen den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ daar toe hebben gepermoveert.

En

En al ware het dan ook dat men hier van in 't vervolg zonder medewerking van VAN BOECKHOLTZ een kwaad gebruik hadde gemaakt zou hem zulks na recht en billijkheid echter niet kunnen worden geimputeerd.

En dat niet de hatelijke en ongegronde ſuppoſitie van eene door den Lieutenant DELMAAR bekomene informatie, den vijand heeft bewogen om van het *Lonthoirſche Canaal* af te houden, maar dat de gedugte ſtaat van defenſie waar in de Gezaghebber dit vaarwater naar voorſchrift der Militaire Commisſie had gebragt, daar van de reden moet worden gehouden, vertrouwt de Ondergetekende in het te vooren gededuceerde klaarblijkelijk te hebben aangetoond.

Eene andere beſchuldiging is, dat de Gezaghebber alle bekwaame geweeren op de wapenkamer zoude hebben laaten bergen en met onbekwaame laten dienst doen, welke bij de landing ook nog onvoorzien waaren van vuurſteenen.

Dan, behalven dat het nimmer de plicht van een Gezaghebber kan worden gerekend om in deeze kleine details te treden, zo is het den Ondergetekenden gebleeken, dat bij Reſolutie van ken 1. Maart 1796. drie Gecommitteerdens tot het defenſie-weezen waren aangeſteld, wien dus ook ſpeciaal de zorg daaromtrent incumbeerde;

en

en dat bovendien, ten tijde der Engelſche landing, in het geheel geene onbekwame geweeren op *Banda* waren, volgens de depoſitie van den Secunde VEUGE op zijn ampts-eed afgelegd.

Eene derde beſchuldiging is betrekkelijk de protest-brieven, waar meede men beweert dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zig niet had behooren te amuſeeren.

Doch hier op reflecteerd de Ondergetekende dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, zelfs bij de attacque van deeze Colonie, nog geene officieele kennis droeg dat deeze Republiek met Engeland in oorlog was, maar ſlechts een algemeenen last had ontfangen om tegens eenen Europeeſchen vijand, wie het mogte zijn, op zijne hoede te weezen, en des noods, geweld met geweld te moeten keeren; dat dus ook door dien algemeenen last, om des noods geweld te gebruiken, zagtere middelen om dat geweld te keeren hem niet waren ontzegd; en dat bovendien, ſchoon een protest in 't generaal weinig ingang zal maaken bij een vijand, het zelve echter van eenig effect konde beſchouwd worden in het onderwerpelijk geval, dewijl men wist, dat de Engelſche vloot zig door aanbod van protectie van de Hollandſche bezittingen zogt meester te maaken, en een protest mogelijk had kunnen dienen om zulk een aanbod van protectie af te wenden.

Einde-

Eindelijk bevind zig nog onder de ſtukken relatif deeze zaak zeker Extract uit een Journaal, gevonden aan boord van een door de Franſchen genomen Engelsch ſchip, in welk Journaal is aangetekend een particulier geſprek het welk de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ eenige dagen na de overgave van *Banda* zoude gehouden hebben met den Admiraal der Engelſche expeditie RAINIER, daar bij betuigende afkeer van de Franſche factie, en genegenheid om de Engelſchen in eene onderneeming tegens *Batavia* te willen behulpzaam zijn; voorgevende dat hij de partij welke hij begunstigde door zijnen invloed op de Inlanders, met een magt van 20,000. man zou kunnen onderſteunen; en te gelijk zou VAN BOECKHOLTZ den Engelſchen Admiraal bij dit geſprek verlof gevraagd hebben naar *Batavia* te vertrekken, en hem verzekerd hebben, dat zo dra hij zijne verantwoording had afgelegd, hij zig wederom naar *Madras* of *Malacca* onder de Engelſche protectie zoude begeven; waar op dan ook de Admiraal RAINIER hem zoude hebben beloofd, dat hem in dat geval de agterſtallen van zijn appointement zouden worden voldaan.

Dan hier op remarqueerd de Ondergetekende,

1° dat 'er verſcheidene gegronde objectien tegens de authenticiteit van deeze pièçe zouden kunnen worden gemaakt, welke 't niet nodig

dig is te detailleren; doch welke tot nog toe zeker alle kracht van bewijs aan het zelve ontzeggen.

2° dat de omſtandigheid alleen, van aan vijands boord te zijn gevonden, het zelve tot bewijs onbekwaam maakt.

3° dat het zo veele contradictien bevat, dat het zich daar door zelve renverſeert. — Want is het niet eene volſlagene tegenſtrijdigheid dat de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ op *Java* eene Engelſche expeditie met eene magt van 20,000. man zou ſecondeeren, en zich te gelijk naar *Madras* of *Malacca* onder de Engelſche protectie begeeven? — beide wordt beloofd, daar ſlechts één van de twee kan worden gehouden. — en even abſurd is het, dat hij zoude getracht hebben zich te *Batavia* te verantwoorden, zo hij naderhand voornemens was onder de Engelſche protectie te rug te keeren.

4° dat het gepoſeerde bij dit Extract, door de preuves van getrouwheid en ijver, door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ, als ook na zijne terugkomst van *Banda* in zijne Commisſie naar *Banjermaſſing* als anderzins, aan den dag gelegd, zo zeer wordt tegenſprooken, dat het zelve, na dit alles, geen de minſte twijffel over de oprechtheid

van den gewezen Gezaghebber behoord te verſpreiden.

En dit alles overtuigd dan ook den Ondergeteekenden volkomen van de waarheid der verklaaring hier annex, (zie de *Bijlage*,) en van het geene door den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zelf, in een particulieren brief, meede onder de ſtukken ervindelijk, aan eenen vriend, waar voor hij zich niet behoefde te bedekken, geſchreven wordt, dat alle zijne trouwe en ijverige diensten, bijzonder op *Banda*, door eenige onkundige menſchen in een verkeerd daglicht geſteld zijn. „ Ik ben", zegt VAN BOECKHOLTZ verder, „ de eenige gebieder, die zijn Gouvernement verlooren heeft, en na *Batavia* is „ overgekomen, om zijn gehouden gedrag te „ verantwoorden; eenige die over de publicque „ omſtandigheeden anders dagten, dan ik, raadden mij het af, uit bedugting van mishandeling, maar waar voor zoude ik vreezen? — „ Ik ben uit God en de geheele waereld overtuigd, van mijn plicht als een eerlijk en trouw „ dienaar, en niets dan ten beste van de Colonie die ik beſtierde, gedaan te hebben; dáár „ op, en op de rechtvaardigheid van mijne zaak „ verlaate ik mij volkoomen; — en zoude zo „ het nodig was met die zelve gerustheid naar „ Neêrland overgaan, tot het doen van mijne „ verant-

„ verantwoording, als ik van *Banda* hier geko-
„ men ben.

„ Ik ben door de Hooge Regeering, bij her-
„ haling volkomen van alle plichtverzuim in de
„ defenſie van mijn Gouvernement vrij geſproo-
„ ken, en behoude bij continuatie alle vertrou-
„ wen; zo blijkt, door dat ik zedert dien tijd,
„ in de honorabelſte en vertrouwdſte Commisſie
„ na *Banjermasſing* ben geſteld geworden, welk
„ Rijk op den oever ſtond om geheel verlooren
„ te gaan of door de Compagnie verlaten te
„ worden. — Ik heb alles volkomen herſteld,
„ en alle mijne verrichtingen, de op nieuw ge-
„ ſlooten contracten en arrangementen met de
„ Vorsten, zijn door de Hooge Regeering in
„ alle deelen ten vollen goed gekeurd, en de
„ Compagnie geniet daar door zeer veele voor-
„ deelen, die ieder weet dat door mijne Com-
„ misſie zijn voortgebragt, maar ondanks dat,
„ en alle verdere diensten ſchijnt dit tegen de
„ kwade gezindheid van eenige menſchen niet
„ voldoende te zijn. Hoe zeer ik daar door dan
„ ook lijde, is in alle deze wederwaardigheden
„ mijn troost *welgedaan te hebben.* "

Zo als dan ook de Ondergetekende, na een on-
partijdig examen der ſtukken tot deze zaak rela-
tif, Ulieden vermeent te kunnen en te moeten
adviſeren, „ dat 'er in het gedrag van den Ge-

„ zaghebber VAN BOECKHOLTZ bij de over-
„ gave van *Banda*, geen blijk van flechte trouw
„ of zulke verregaande nalatigheid voor handen
„ is, dat daar uit eenige actie tegens hem zou
„ kunnen geboren worden. "

En hier uit, moet dan ook *in de tweede plaats*, van zelve volgen, *dat 'er naar gronden van recht en billijkheid, geene redenen exteeren, om ten opzichte van den Gezaghebber* VAN BOECKHOLTZ *als nog van effect te doen blijven de aanschrijving door het voorn. Committé tot de Oost-Indische zaaken aan de Hooge Regeering de dato 9. May 1799. en 23. Maart 1800. ten opzichte van hem* VAN BOECKHOLTZ *ingezonden.*

Dan gesteld, dat 'er na al het te vooren gededuceerde, nog eenige twijffel op dit laatste poinct zoude kunnen overblijven, zo zal de Ondergetetekende het zelve nog door een paar argumenten, welke hij voor decisoir en onwederspreekelijk houdt, zoeken te adstrueeren.

Voor eerst wil de Ondergetekende Ulieden herinneren de stelregel bij Art. 34. der tot nog toe vigeerende Staatsregeling onder de *eerste beginselen* geplaast:

„ *Niemand kan tegen zijnen wil worden af-*
„ *getrokken van den Rechter dien de Staats-*
„ *regeling, of de Wet, hem toekend.* "

welk

welk principe bij het nieuw ontwerp van Staatsregeling mede onder de *algemeene beginſelen* is erkend bij Art. 7. in verbis:

„ *Niemand kan veroordeeld worden, dan door*
„ *den Rechter dien de Staatsregeling of de*
„ *Wet hem toekend, en na bevoorens be-*
„ *hoorlijk opgeroepen te zijn, mitsgaders*
„ *alle middelen van verdeediging bij de Wet*
„ *bepaald, gehad te hebben.*

nu zegt de *Artikelbrief* Art. 61.

„ *Zo wie in den dienst van de Compagnie te*
„ *water of te lande, in het aantasten of be-*
„ *ſchermen van eenige ſcheepen,* FORTEN
„ *of goederen van de Compagnie, niettegen-*
„ *ſtaande hij zig behoorlijk van zijn plicht*
„ *gekweeten hadde,* WAAR VAN GENE-
„ RAAL EN RAADEN ZULLEN MOE-
„ TEN OORDEELEN, *gevangen word,*
„ *zal door de Compagnie worden gelost ten*
„ *hunnen kosten, en geduurende zijne ge-*
„ *vangenſchap onderhouden van het geene*
„ *onvermijdelijk nodig heeft, behoudens dat*
„ *zijne maandgelden zullen ſtilſtaan, van*
„ *den dag dat hij gevangen wordt tot op zijn*
„ *ontſlag, en dat het geene hij geduurende*
„ *zijne gevangeniſſe, boven zijne onvermij-*
„ *delijke benodigdheid requireeren mogte,*
„ *hem zal geſteld worden op rekeninge.*"

Deeze Artikelbrief is de Ordonnantie en de Wet, welke door alle de geenen, die zig in dienst der Compagnie begeven, door alle Ambtenaaren, hoog en laag, wordt aangenomen en beëedigd.

De Hooge Regeering is dus de Rechter, welke de Wet den Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ toekent, om te oordeelen of hij zig van zijn plicht had gekweeten; en het zoude gevolgelijk tegens de eerſte beginſelen aanloopen, indien men hem van dezen zijnen competenten Rechter wilde aftrekken, en nog meer, indien men hem, reeds door dien Judex beoordeeld en vrijgeſprooken zijnde, van het effect van zodanig vonnis wilde priveeren.

Het voormalig Committé heeft echter onderſteld op eenige informatien, die bij het zelve waaren ingekomen, dat VAN BOECKHOLTZ ſchuldiger was, dan Generaal en Raaden hem beſchouwd hadden; zij vorderden op dien grond nadere elucidatie, en verbooden inmiddels hem op nieuws te employeeren, priveerden hem daar door van het effect zijner bekoomen vrijſpraak en legden geene geringe ſtraf op aan iemand, die in een vijſentwintig jaarigen dienst van de Compagnie, geene ſchatten had opgelegd, en die met een talrijk huishouden bezwaard, buiten ſtaat wierd geſteld, om, hangende dit nader onderzoek, iets

iets tot onderhoud van het zelve te kunnen verdienen.

Hier toe heeft zeker het Committé vermeend gerechtigd te zijn, op grond van deszelfs inſtructie, voorkomende in de Reſolutie van Hun Hoog Mogende van den 24. December 1795, waar bij aan het zelve was opgedragen de rechterlijke cognitie en uitſpraak, over alle misdaden door Ambtenaaren of Bedienden, het zij Militaire of Burgerlijke, in dienst van het zelve Committé ſtaande, in de adminiſtratie hunner functien begaan.

Schoon ook dit recht ten opzichte van VAN BOECKHOLTZ zeer twyffelagtig is, dewijl het vast ſtaat dat geene Wet of Inſtructie retrogradif kan werken, en VAN BOECKHOLTZ reeds van den aanvang zijner bediening een volkomen en verkreegen recht had bekoomen, om in het ſubject geval, alleen door de Hooge Indiaſche Regeering, als zijnen competenten Rechter te worden beoordeeld, en de Inſtructie van het Committé, ten tijde van de overgave van *Banda*, zelfs nog niet ter zijner kennisſe kan zijn gekoomen.

Dan nu de Raad aan dit Committé is geſuccedeerd op eene andere inſtructie, waar bij de politicque en rechterlijke magt geſcheiden, en aan denzelven alle juſtitiëele cognitie ontnomen

wordt, nu vraagt de Ondergetekende wat *de jure* den Raad verder zou kunnen blijven authoriseren, de aanschrijving van het Committé tot non emploij langer effect te geeven zonder aperte injustitie?

Te meer, daar deeze last van het Committé slechts conditioneel was, heen ter tijd de Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ zig nader zoude hebben verantwoord, en het Committé nadere elucidatien van de Hooge Regeering zoude hebben bekoomen; — en de Gezaghebber zulks door eene Memorie, overgelegd bij zijn Request van den 20. Junij 1796. ook werkelijk reeds heeft gedaan, en de nadere elucidatie van de Hooge Regeering, bij de Missive van Gouverneur Generaal en Raaden van den 29. Julij 1800. ook reeds bij den Raad zijn ingekomen, zodanig ten faveure van VAN BOECKHOLTZ, dat de Hooge Regeering daar bij bekend geene informatien ten laste van hem te kunnen suppediteeren, maar grootelijks deszelfs regrèt betuigd van hem inmiddels niet te hebben kunnen emploijeeren, dewijl men anderzins nut van denzelven had kunnen trekken.

En het is dan na al het voorenstaande, (over welkers meerdere uitgebreidheid de Ondergetekende, uit hoofde van het gewigt der zaak Uwlieder toegevendheid moet verzoeken,) dat de Ondergetekende vermeend Ulieden in dezen te moeten

ten adviſeeren. „ Dat, op gronden en moti-
„ ven, in den loop van deeze conſideratien bree-
„ der aangevoerd, bij de eerſte geleegenheid
„ aan Gouverneur Generaal en Raaden van In-
„ dië zou behooren te worden te kennen gege-
„ ven: dat de Raad, geëxamineerd hebbende
„ de ſtukken en beſcheiden aan denzelven over-
„ gezonden, ſpecteerende de zaak van den ge-
„ weezen Gezaghebber van *Banda* FRANÇOIS
„ VAN BOECKHOLTZ, opheft, het effect van
„ het aanſchrijven door het voormalig Commit-
„ té tot de Oost-Indiſche zaaken aan de Hooge
„ Regeering de dato 9. Meij 1799. en 23. Maart
„ 1800. ten opzichte van hem VAN BOECK-
„ HOLTZ ingezonden; — en voorts het laat
„ verblijven, bij de uitſpraak van de Hooge
„ Regeering, en bij alle verdere diſpoſitien door
„ Commisſariſſen Generaal, dien conform, bij
„ Reſolutie van den 3. September 1796. als an-
„ derzins, genomen; met dien verſtande, dat
„ meergemelde VAN BOECKHOLTZ of deszelfs
„ ſucceſſeuren in der tijd, volkomen gerechtigd
„ worden verklaard tot het volle genot van zo-
„ danige pecuniëele beneficien, als hem door de
„ diſpoſitie van Commisſariſſen Generaal zijn
„ toegelegd. "

Waarmeede dan ook de Ondergetekende, zo ver in zijn vermogen was, aan Uwlieder last van

den 24. Julij ll. hebbende voldaan, heeft hij de eer dit zijn advis aan Uwlieder beter oordeel te submitteeren.

(*Onderstond*,)

(*was geteekend*,)

H. W. MUNTINGHE, *Fiscaal.*

(*lager stond*,)

Accordeerd.

(*en geteekend*,)

SMISSAERT.

# BIJLAGE.

Wij Ondergeteekende, van wegens de Nederlandſche Oost-Indiſche Compagnie, Leden van den Raad van Politie, Juſtitie, en Burgers deezer plaatſe en Gouvernemente *Banda*, certificeeren en verklaaren bij deezen op de plechtigſte wijze en op al het geen een eerlijk man kan verklaaren, — dat de Heer Gezaghebber VAN BOECKHOLTZ in het bijzonder en de overige Leden van den Raad in 't algemeen, mitsgaders alle de geene, die tot het defenſive van dit Gouvernement is gebruikt of geëmploijeerd geworden, in niets hebben gemanqueerd, zo in het aanleggen der batterijen, als in alles dat zoude hebben kunnen dienen om de Engelſche vloot uit de Canaalen en de troupes uit *Banda* te keeren.

Verklaaren wijders dat alle gezegde Heeren en daartoe geëmploijeerde dienaaren en burgers, geene uitgezonderd, met alle kracht en ijver ieder in zijn post en na zijn vermogen heeft meedegewerkt en lijf en leven hebben gewaagd, om, was het mogelijk, de voorſz. troupes en ſcheepen tegen te gaan en buiten de Canaalen en van het land te weeren.

En

En betuigen verders gezamentlijk, dat alleen de groote overmacht, — het voordeelige van weer en wind, — verzeld met de Ambonſche, Macasſaarſche en Wurtemberger troupes en lieden die hier het land kenden, waardoor de Engelſche vloot bij de attacque op den 8. Maart zonder voorbeeld begunstigd wierd, — de eenige oorzaak en reeden zijn geweest, dat men heeft heeft moeten onderdoen, en ter voorkoming eener totaale ruïne, zo voor de Compagnie als de Stad en Ingezeetenen, na dat de vloot reeds ver binnen de Canaalen gedrongen was en de troupes geland waren, die de Stad en Casteelen met eene ſtorming, (die wij door gebrek van bezetting niet konden tegenſtaan,) dreigden, door Capitulatie het Gouvernement aan hun hebben moeten overgeeven.

(*Onderſtond*,)

*Banda Neïra den* 21. *Meij*, *A°.* 1796.

(was geteekend,)

| | |
|---|---|
| *A. H. Veuge.* | *T. C. Spits.* |
| *H. H. Lammers.* | *L. Heukevlugt.* |
| *C. Karouw.* | *J. Doelij.* |
| *E. Mazel.* | *C. T. Drexel.* |
| *P. de Haan.* | *C. Schmidhamer.* |
| *M. Waterloo.* | *A. J. van Steenbergen.* |
| *J. C. Habiek.* | *W. van der Sluis.* |
| *J. Carree.* | *J. C. Marker.* |

EXTRACT *uit de Resolutien van den Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissementen.*

*Donderdag, den* 14. *Januarij* 1802.

In overweeging zijnde genomen, aan de orde van den dag, het Advis van den Fiscaal bij deezen Raad Mr. H. W. MUNTINGHE, in de zaak van den gewezen Gezaghebber van *Banda* FRANÇOIS VAN BOECKHOLTZ, gerequireerd geweest van hem Fiscaal door het Departement tot de Indische zaaken op den 24. Julij des voorleden Jaars, en door het Departement voornoemd alhier ter tafel gebragt op den 26. October daar aan volgende; en over het zelve Advis en de daartoe behorende stukken en documenten rijpelijk gedelibereerd op alles waarop in dezen stond te reflecteeren, gelet en uit de combinatie der aldaar voorkomende zaaken gebleeken zijnde, dat noch in de voorafgegaane præparatien tot de verdediging van *Banda*, noch in de defensie zelve van dat Etablissement, noch in de Artikelen der

opge-

opgevolgde Capitulatie de minſte blijken worden gevonden van kwaade trouw, of van zo verregaande nalatigheid, dat daar uit eenige actie tegen hem VAN BOECKHOLTZ zou kunnen worden geboren, maar dat hij VAN BOECKHOLTZ veel eer dat alles heeft verrigt, wat volgens eed en plicht, en naar mate van den hem overgelatenen tijd en de aan handen geweest zijnde middelen, van hem konde worden verwagt, — wordt als nog en zo veel nodig geconfirmeerd de Reſolutie dezer vergadering van den 17. Augustus ll. en de daar uit geproſlueerde proviſioneele aanſchrijving aan de Hooge Regeering in Indië, tot opheffing van het effect der Misſiven van het voormalig Committé van den 9. Meij 1799. en den 23. Maart 1800, voor zo ver de meergenoemde VAN BOECKHOLTZ onder die proviſioneele aanſchrijving is begrepen; en wijders, op gronden van het gededuceerde bij het bovenſtaande advis van den Fiscaal dezes Raads, en met aggreatie van het geen bij voorlopige uitſpraak der Hooge Regeering in Indië ten zijnen aanzien reeds was beſlooten, uitwijzens de Reſolutie van Commisſariſen Generaal van den 3. September 1796. verſtaan, dat de gewezen Gezaghebber van *Banda* FRANÇOIS VAN BOECKHOLTZ is onſchuldig aan de hem bij diverſe geſchriften aangetijgde misdaden van kwaade

trouw

trouw en nalatigheid, bij de verdeediging der aan hem toebetrouwd geweest zijnde bezitting; dat dezelve mitsdien is emploijabel in den dienst van dezen Raad; en dat hem te *Batavia* zullen worden goedgedaan de appointementen van Opperkoopman, te rekenen van den tijd, waarop aldaar in zijne zaak is uitgesproken; zullende zo wel Gouverneur Generaal en Raaden van Indië, als den veel genoemden VAN BOECKHOLTZ worden geïnformeerd van deze dispositie bij Extract van dit besluit, respectivelijk tot derzelver narigt.

(*Onderstond*,)

Accordeert met voorsz. Resolutie.

(*was geteekent*,)

SMISSAERT.